

I DETTE NUMMER: Læs interviews med danske topledere og eksperter om den voksende naturkrise, og hvordan de håndterer den | Toplederne anerkender naturen som en vigtig ressource og har et stort fokus på at skabe løsninger, der både beskytter naturen og sikrer langsigtet vækst | Læs også deres anbefalinger om, hvad der skal til for at øge hastigheden på de naturpositive strategier

CXO | MAGASINET

39|2024 UDGIVET AF PWC | TOPLEDERNES MAGASIN

Mads Krogsgaard Thomsen
Novo Nordisk Fonden

Ingrid Reumert
Ørsted

Mads Steinmüller
Danske Bank

Peter Søndergaard Andersen
TDC NET

Merete Juhl
Landbrug & Fødevarer

Topledere, politikere og eksperter:

Bæredygtige visioner, samarbejde og fælles løsninger er afgørende for naturens fremtid

Sofia Osmani
Lyngby-Taarbæk Kommune

Thomas Høgenhaven
Planetary Impact Ventures

Bo Normander
NaturTanken

Ansvarshavende redaktion:

Lars Baungaard, adm. direktør og Senior Partner, PwC

Mads Melgaard, direktør og markedsleder, PwC

Pernille Stokholm Bøg, partner, marketing, kommunikation og corporate sustainability, PwC

For denne udgave udvidet med Susanne Stormer, partner og leder af ESG- og bæredygtighedsydelse, PwC.

Udgiver: PwC

I samarbejde med:

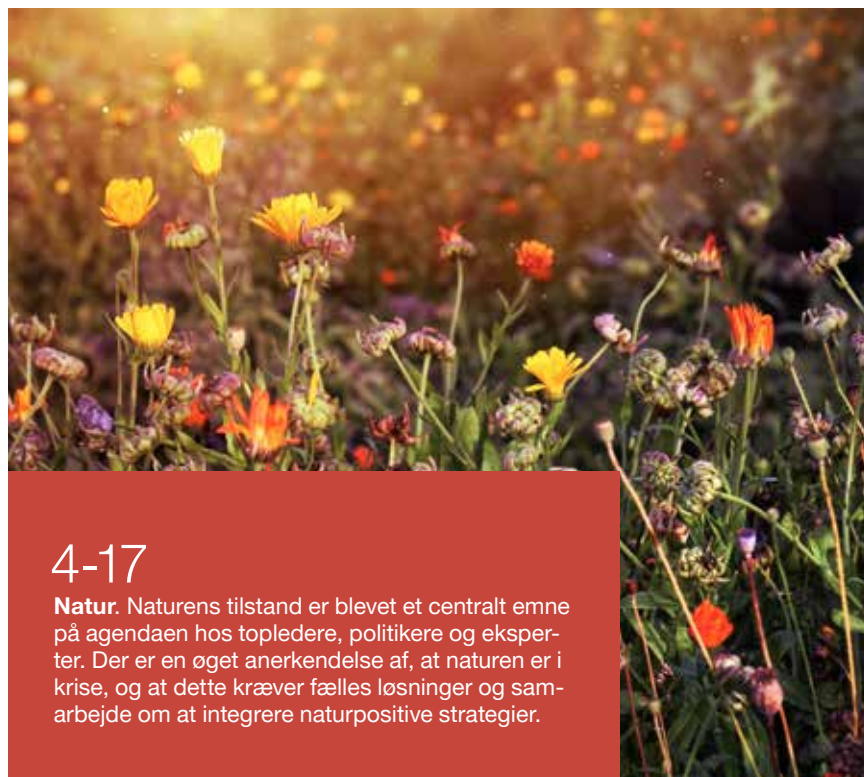
Morten Asmussen, direktør, Stakehouse

Journalister: Nikolai Steensgaard, Flemming Østergaard og Kåre Peitersen

Grafisk design og grafik: Anette Riemann

39. udgivelse 2024

Disclaimer: Dette magasin indeholder alene generel oplysning og kan ikke anses at have karakter af rådgivning. PwC påtager sig intet ansvar for skader eller tab, der direkte eller indirekte kan afledes af brugen af magasinet. PwC påtager sig således intet ansvar for tab som følge af fejlagtig information eller trykfejl i magasinet. Alle rettigheder forbeholdes. I CXO Magasinet refererer "PwC" til PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret Revisionspartnerselskab, som er et medlemsfirma af PricewaterhouseCoopers International Limited, hvor hver enkelt virksomhed er en særskilt juridisk enhed.

4-17

Natur. Naturens tilstand er blevet et centralt emne på agendaen hos topledere, politikere og eksperter. Der er en øget anerkendelse af, at naturen er i krise, og at dette kræver fælles løsninger og samarbejde om at integrere naturpositive strategier.

18-23

Forskning og ny teknologi skal hjælpe os ud af natur- og klimakrisen

Interview med Mads Krogsgaard Thomsen, CEO, Novo Nordisk Fonden

24-29

Fremtidens landbrug handler både om fødevarer, naturforvaltning og forsyningssikkerhed

Interview med Merete Juhl, adm. direktør, Landbrug & Fødevarer

30-35

Ørsted innoverer for at nå ambitiøst 2030-mål for biodiversitet

Interview med Ingrid Reumert, Senior Vice President, Global Stakeholder Relations, Ørsted

36-42

Løsningen på naturkrisen kræver handling og samarbejde

Interview med Peter Søndergaard Andersen, Vice President, Head of Sustainability, TDC NET

42-47

Lyngby-Taarbæk Kommunes natur bliver endnu vildere

Interview med Sofia Osmani, borgmester, Lyngby-Taarbæk Kommune

48-53

Naturhensyn bliver en central del af fremtidens risikoanalyser

Interview med Mads Steinmüller, Head of Climate & Nature, Danske Bank

54-59

Regenerativ investering skal genoprette naturen

Interview med Thomas Høgenhaven, Managing Partner, Planetary Impact Ventures

60-65

"Vi skal give naturen meget mere plads"

Interview med Bo Normander, stifter, NaturTanken

En bæredygtig fremtid med fokus på naturen kræver en fælles indsats

I en tid, hvor det er tydeligt, at naturen er under pres, er det positivt at se en øget erkendelse hos både eksperter, politikere og virksomhedsledere af, at der er behov for handling. Ifølge en række forskere har vi overskredet seks ud af ni såkaldte planetære grænser, hvilket øger risikoen for alvorlige miljøforandringer, der kan true livet på Jorden, som vi kender det.

Den alvorlige udvikling har placeret naturens tilstand som et af de mest centrale emner på topledernes dagsorden. Det fremgår af de interviews, der er gennemført til dette magasin, og bliver yderligere bekræftet i World Economic Forums seneste Global Risk Report. Den viser, at de fire mest fremtrædende trusler på 10 års sigt er relateret til klima og natur. Samtidig fastslår PwC Global i en analyse fra april 2023, at 55 pct. af det globale BNP i moderat eller høj grad er afhængig af naturressourcer.

Blandt toplederne ser vi en voksende forståelse af konsekvenserne for deres forretnings fremtid, hvis ikke det lykkes at genoprette balancen i naturen. Det er det klare indtryk, vi får fra de topledere, der i dette magasin har delt deres erfaringer med konkrete initiativer og fokus på natur, naturbevaring og naturgenopretning. Det gælder store danske virksomheder og organisationer som Novo Nordisk Fonden, Ørsted, TDC NET, Danske Bank og Landbrug & Fødevarer, mens der også i magasinet inddrages erfaringer fra Lyngby-Taarbæk Kommune, den nye investeringsfond Planetary Impact Ventures samt NaturTanken. Til at understøtte denne proces ser vi, at topledere og eksperter efterspørger fælles retningslinjer, standarder og værktøjer, der kan hjælpe dem til at strukturere arbejdet for at nå deres mål.

Politisk er der de senere år taget initiativer, der skal styrke fokus på at forbedre naturens tilstand. Internationalt er der, med inspiration fra indsatsen for at dæmme op for den globale opvarmning, udviklet retningslinjer for, hvordan virksomheder

håndterer og rapporterer om naturrelaterede risici og de økonomiske konsekvenser heraf. I EU gælder det bl.a. CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive), der er en del af Den Europæiske Grønne Pagt (Green Deal). CSRD kræver, at omkring 50.000 virksomheder i Europa fra 2026 regelmæssigt i deres årsrapport skal redegøre for bl.a. deres miljømæssige risici, herunder deres påvirkning af naturen, samt hvordan deres aktiviteter påvirker miljøet. I Danmark har regeringen sammen med erhvervsliv, brancheorganisationer og NGO'er indgået den grønne trepartsaftale, der skal omstrukturere Danmarks skov- og landarealer for at skabe mere plads til natur og biodiversitet og leve op til målet om 30 pct. beskyttet natur i 2030.

Vi håber, at vi fra PwC's side kan være med til at inspirere flere virksomheder til at styrke indsatsen og være med til at skabe en bæredygtig fremtid inden for de planetære grænser. Tak til alle, der har bidraget til denne udgave af CXO Magasinet, og som dermed er med til at bringe inspirationen videre. Vi tror på, at vi sammen kan gøre en forskel.

Rigtig god fornøjelse.

Lars Baungaard
Adm. direktør og Senior Partner, PwC Danmark

“Blandt toplederne ser vi en voksende forståelse af konsekvenserne for deres forretnings fremtid, hvis ikke det lykkes at genoprette balancen i naturen”

Lars Baungaard, adm. direktør og Senior Partner, PwC Danmark

Topledere, politikere
og eksperter:

Naturen kalder på løsninger, der skal sikre en bæredygtig fremtid

Der er en bred erkendelse hos eksperter, topledere og politikere af, at naturens tilstand er kritisk og kræver handling. Det er baggrunden for, at naturbevaring og -genopretning er løftet helt til tops hos både politikere og virksomheder. De topledere, der er interviewet til dette nummer af CXO Magasinet, ser udfordringer, der skal håndteres, og flere virksomheder er i fuld gang med at finde løsninger. Toplederne efterlyser samtidig retningslinjer og standarder, der kan sikre, at den fælles opgave løftes så effektivt og hurtigt som muligt.

Naturen er under stigende pres, og det er en alvorlig trussel for livet på vores planet. I kølvandet på erkendelsen af klimakrisen ser vi nu mere og mere dokumentation for, at også naturen er i alvorlig krise. En krise, der kræver handling, lyder det fra eksperter, erhvervslivet og fra politisk side. Alvoren blev præsenteret ganske præcist, da en gruppe internationale forskere, heriblandt den danske havbiolog og professor Katherine Richardson, i september 2023 konkluderede, at seks ud af ni planetære grænser var overskredet¹. I 2009 var tre af ni planetære grænser overskredet, i 2015 var det fire, i 2022 var det fem, og i 2023 var det altså seks. Overskridelser, der med forskernes egne ord øger risikoen for alvorlige miljøforandringer, der kan true livet på Jorden, som vi kender det.

“Når vi taler om natur, omfatter begrebet de økosystemer – planter, dyr, luft, vand og øvrige naturressourcer – der tilsammen udgør miljøet her på planeten. Tabet af natur hænger uløseligt sammen med, og forstærkes af, klimaforandringerne. På den anden side vil en indsats for at genoprette naturen også bidrage til at imødegå klimakrisen,” forklarer Susanne Stormer, partner og leder af ESG- og bæredygtighedsydelse i PwC.

Naturen er rykket op på agendaen

Den alvorlige udvikling betyder, at naturens tilstand er løftet op og blevet et af de væsentligste temaer på topledernes agenda. Det er konklusionen på de interviews, der er foretaget til dette magasin, og det understreges samtidig af World Economic Forums seneste Global Risk Report, hvor de fire mest dominerende trusler, når globale topledere ser 10 år ud i fremtiden, således er klima- og naturrelaterede. ‘Ekstremt vejr’ topper listen over største risici på 10 års sigt, mens ‘kritiske forandringer i økosystemer’, ‘tab af biodiversitet’ og ‘mangel på naturlige ressourcer’ følger lige efter.

I en analyse fra april 2023 konkluderer PwC Global, at 55 pct. af det globale BNP er moderat eller meget afhængig af naturens ressourcer. Det svarer til, at naturens tilstand udgør en samlet risiko på omtrent 400.000 milliarder kroner på globalt plan. Afhængigheden af naturens ressourcer gælder i særlig grad industrier som fødevarer, energi, infrastruktur og modebranchen. Sektorer, der samtidig bidrager til 90 pct. af det menneskeskabte pres på biodiversiteten, lyder det i PwC’s analyse. Med andre ord er forstyrrelserne i økosystemerne ikke alene en trussel mod biodiversiteten; det er en alvorlig trussel mod virksomhedernes økonomiske bæredygtighed.

“For mange virksomhedsledere er der en erkendelse af, at naturen er mere end blot en ressource. Snarere er der tale om et system, der skaber grundlaget for deres eksistens, og at det er afgørende vigtigt at bidrage til naturens balance. Det vil med andre ord sige, at man skal begynde at integrere naturhensyn i strategiske beslutninger for at sikre langsigtet vækst og modstandsdygtighed,” siger Susanne Stormer.

Projekter skal være net-positive på biodiversitet

En af de virksomheder, der tager udfordringen op, og som har taget en række initiativer for at styrke naturen, er det danske energiselskab Ørsted.

“Omfanget af naturkrisen er globalt. Ligesom ved klimakrisen er udfordringen, at den kan være irreversibel. Hvis dyre- eller plantearter bliver udryddet, kan vi ikke få dem tilbage. Presset mod naturen har været enormt i mange år”

Ingrid Reumert, Senior Vice President, Global Stakeholder Relations, Ørsted

¹ Kilde: Science Advances: Earth beyond six of nine planetary boundaries (Katherine Richardson, et. al.), 2023

“Målet er, at vi skal op på 30 pct. areal med naturprojekter i 2030. Det betyder, at vi har travlt. Derfor giver det mest mening at fokusere indledende på store arealer”

Peter Søndergaard Andersen, Vice President, Head of Sustainability, TDC NET

”Omfanget af naturkrisen er globalt. Ligesom ved klimakrisen er udfordringen, at den kan være irreversibel. Hvis dyre- eller plantearter bliver udryddet, kan vi ikke få dem tilbage. Presset mod naturen har været enormt i mange år. Data peger på, at vi siden 1970’erne har mistet arter i stort omfang. Det er ikke holdbart,” siger Ingrid Reumert, Senior Vice President for Global Stakeholder Relations hos Ørsted.

Selskabet udvikler, opfører og driver havvindmølleparker i hele verden, og det er i den forbindelse, at man har besluttet at gøre en markant og målbar forskel for den natur, der ligger i umiddelbar nærhed af disse store parker: ”Vi har en ambition om, at alle vores projekter (fra 2030, red.) skal være net-positive på biodiversitet. Det betyder i praksis, at vi skal efterlade et fysisk projektområde i bedre naturmæssig forfatning, end da vi kom til. Vores holdning er, at private aktører ikke bare bør begrænse deres påvirkning af naturen. De bør være med til at forbedre den,” siger Ingrid Reumert, som fremhæver to aktuelle eksempler på forskningsprojekter i forbindelse med opstillingen af de store havvindmøller. Det ene ved udmundingen af floden Humber på den engelske østkyst. Det andet er i Taiwan.

”Ved Humber, der ligger i nærheden af et vigtigt knudepunkt for Ørsted i byen Grimsby, forsøger vi at genoprette et tidligere havmiljø, der i dag er helt forsvundet. Det gør vi ved at sætte noget nær en halv million østers ud og plante havgræs for at se, om vi kan genskabe økosystemet. I Taiwan forsøger vi at dyrke koraller på havvindmøllefundamenter og undersøger, om det kan bidrage til at redde verdens koralrev. Vandet omkring havvindmølleparker har en mere stabil temperatur i havoverfladen, og derfor kan der vokse sunde koraller,” fortæller Ingrid Reumert.

Fleere danske firstmovers

Ligesom Ørsted arbejder man også hos TDC NET med konkrete og ambitiøse mål for naturen, der skal nås i 2030. TDC NET har i dag omtrent 2.300 ansatte, hovedkvarter på Teglnholmen i København og er langt den største aktør i Danmark inden for digital infrastruktur. TDC NET har eksempelvis ca. 250.000 kilometer kabler liggende i den danske muld og har udstyr stående på 6.000 lokationer – og det er sidstnævnte, der nu skal i spil på en ny måde med naturen i centrum, fortæller selskabets Vice President, Head of Sustainability, Peter Søndergaard Andersen.

6 UD AF 9 PLANETÆRE GRÆNSER ER OVERSKREDET

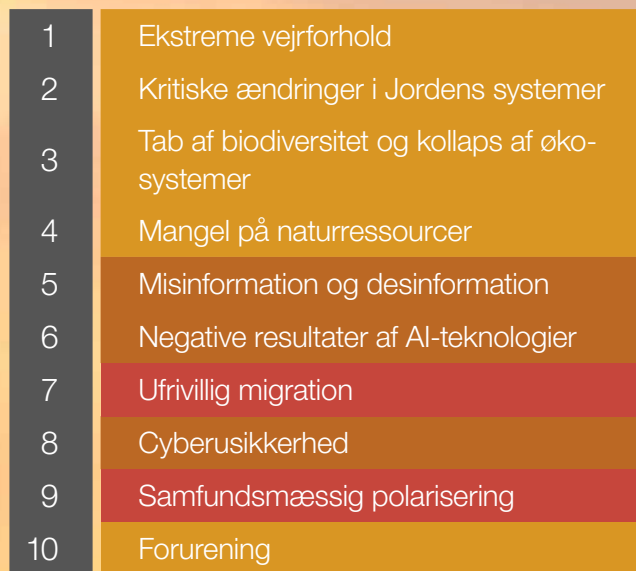
DE NI PLANETÆRE GRÆNSER

Klimaændringer	Dette refererer til ændringer i atmosfærens koncentration af drivhusgasser, især CO ₂ , som påvirker den globale temperatur og vejrforhold. Grænsen er baseret på, hvor meget CO ₂ atmosfæren kan indeholde uden at forårsage farlige klimaforandringer
Nye kemikalier og materialer	Dette refererer til introduktionen af nye stoffer i miljøet, såsom syntetiske kemikalier, plastforurening og genetisk modificerede organismer, som kan have ukendte og potentielt farlige effekter på økosystemerne
Nedbrydning af ozonlaget	Udtynding af ozonlaget som følge af menneskeskabte kemikalier, såsom CFC'er (chlorfluorcarboner), kan føre til skadelig UV-stråling, der påvirker både menneskers sundhed og økosystemer
Atmosfærisk aerosolforurening	Aerosoler er små partikler i atmosfæren, som kan påvirke klimaet og menneskers sundhed. For eksempel kan de ændre nedbørmønstre og forårsage luftvejssygdomme
Oceanforsuring	Øget optagelse af CO ₂ fra atmosfæren gør verdenshavene mere sure, hvilket skader marine økosystemer, såsom koralrev
Biogeokemiske kredsløb (kvælstof og fosfor)	Overforbrug af kvælstof og fosfor i landbrug forårsager forurening og ubalance i de naturlige kredsløb. Dette kan føre til døde zoner i havene og forurening af ferskvand
Ferskvandsforbrug	Overudnyttelse af ferskvandsressourcer kan føre til tørke og manglende tilgængelighed af rent drikkevand samt påvirke økosystemerne, der er afhængige af ferskvand
Land-systemændringer	Det refererer til arealanvendelse, som for eksempel skovrydning, landbrug og byudvikling. For meget ændring af landskabet kan forstyrre økosystemer og påvirke jordens evne til at regulere klodens klima
Biosfærens integritet	Denne grænse omhandler bl.a. tab af biodiversitet, især i form af arter, der uddør. Tab af arter svækker økosystemer, hvilket kan have store konsekvenser for deres funktion

Kilde: Science Advances: Earth beyond six of nine planetary boundaries (Katherine Richardson, et. al.), 2023

GLOBALE RISICI RANGERET EFTER ALVOR PÅ LANG SIGT

Spg.: "Angiv venligst, hvor stor indvirkning (alvorlighed), du vurderer, at følgende risici vil have over en 10-årig periode."

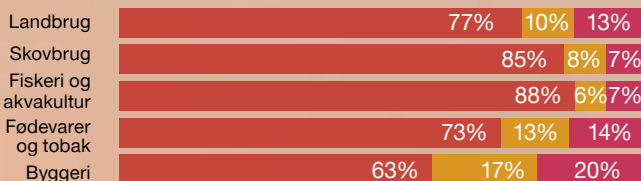
Risikokategorier:

Miljø Teknologisk Social

Kilde: World Economic Forum, Global Risk Report, 2024

FEM INDUSTRIER HAR EN HØJ AFHÆNGIGHED AF NATUREN

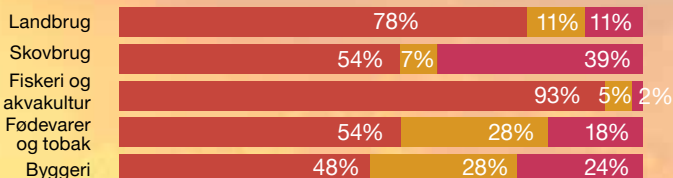
Forsyningskæde

Egen produktion

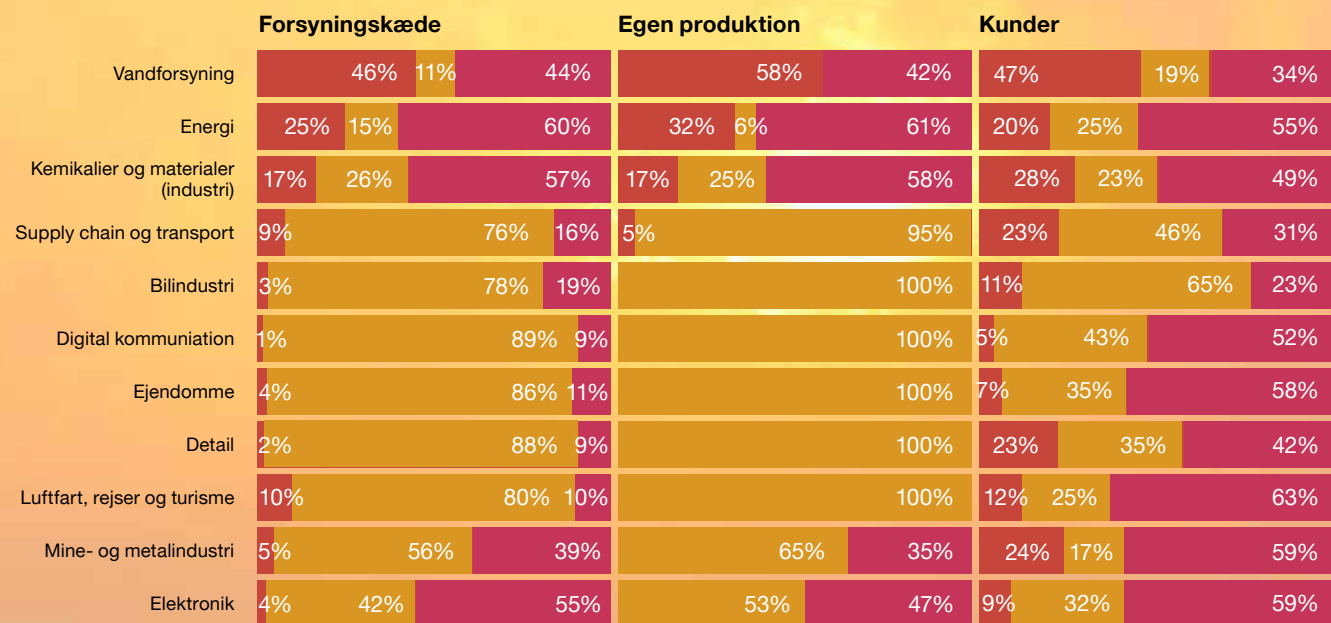
Kunder

Høj afhængighed Moderat afhængighed Lav afhængighed

Kilde: Managing nature risks: From understanding to action, PwC Global 2023

ELLEVE INDUSTRIER HAR EN MODERAT ELLER HØJ AFHÆNGIGHED AF NATUREN

Kilde: Managing nature risks: From understanding to action, PwC Global 2023

Høj Moderat Lav

Note: Her måles naturafhængighed på, hvor stor en grad den økonomiske værdi, som genereres af forretningsaktiviteter, er udsat for risikoen ved forstyrrelser i økosystemet. Høj afhængighed betyder, at den økonomiske værdi stammer fra forretningsaktiviteter, der kan fejle økonomisk som følge af specifikke økosystemforstyrrelser. Moderat afhængighed betyder, at den økonomiske værdi stammer fra forretningsaktiviteter, der sandsynligvis vil opleve et væsentligt fald i økonomisk afkast på grund af bestemte økosystemforstyrrelser. Lav afhængighed betyder, at den økonomiske værdi kommer fra forretningsaktiviteter, der sandsynligvis kun vil opleve begrænsede økonomiske konsekvenser ved økosystemforstyrrelser.

UDVALGTE INITIATIVER

CSR

Som en del af EU's Green Deal vedtog EU direktivet om bæredygtighedsrapportering (CSRD), der fra 1. januar 2026 vil omfatte omkring 50.000 virksomheder. Dette direktiv kræver bl.a., at virksomheder regelmæssigt offentliggør rapporter om de miljømæssige risici, de står over for – herunder naturen – samt hvordan deres aktiviteter påvirker miljøet. Virksomhederne skal desuden rapportere om deres bæredygtighedsstrategi, handlingsplaner og præstationer i forhold til naturen

TNFD

Taskforce on Nature-related Financial Disclosures har til formål at udvikle og levere en ramme for risikostyring og rapportering, så organisationer kan identificere og handle på skiftende naturrelaterede risici. Målet er at ændre de globale finansielle strømme væk fra naturnegative og mod naturpositive resultater. Et bredt spektrum af virksomheder overvejer nu naturrelaterede risici for at understøtte robuste beslutningsprocesser, mens regulatorer skal sikre, at disse risici bliver en del af rapporteringsmekanismer og standarder

Den grønne trepartsaftale

Den grønne trepartsaftale, som regeringen vedtog i juni 2024 sammen med et stort antal branche-foreninger og NGO'er, sætter retning for omstillingen af Danmarks skove og landarealer i de kommende år. Den grønne trepartsaftale har til formål at sikre en omfattende omstrukturering af de danske arealer. Denne plan indeholder bl.a. en køreplan for forbedring af 109 vandområder, samt at Danmarks skovareal kan øges med 40 pct., og at der skabes markant mere plads til natur og biodiversitet. Aftalen indebærer oprettelsen af Danmarks Grønne Arealfond, som vil stå for at fjerne over 15 pct. af landbrugsjorden, og der er afsat 40 mia. kroner til at støtte initiativer som skovrejsning og udtagning af kulstofrige lavbundsjord.

For TDC NET handler det om, at man skal have udlagt 30 pct. af det areal, virksomheden ejer eller lejer, til naturforbedrende formål. For at gøre det bedst muligt samarbejder man med Biodiversitetsrådet om at udvælge de arealer med det største potentiale for at skabe store, sammenhængende naturområder.

”Vi samarbejder bl.a. med Biodiversitetsrådet. Deres rådgivning har gjort, at vi indledende fokuserer på store arealer i nærheden af eksisterende natur mht. naturgenopretning. Vi har overraskende mange lokationer, hvilket skyldes vores historie og datidens teknologi. Fx krævede kobberkabler i gamle dage forstærkerstationer hver syvende kilometer. Meget af den jord er stadig vores,” siger han og tilføjer: ”Målet er, at vi skal op på 30 pct. areal med naturprojekter i 2030. Det betyder, at vi har travlt. Derfor giver det mest mening at fokusere indledende på store arealer, også fra et naturkvalitetsperspektiv, hvor vi gerne skal skabe store sammenhængende naturarealer”

TDC NET er sammen med Ørsted nogle af de danske virksomheder, der har forpligtet sig til at leve op til en række anbefalinger fra det såkaldte TNFD (Taskforce on Nature-related Financial Disclosures), der er et globalt markeds- og forskningsdrevet initiativ støttet af bl.a. FN, G7 og G20. TNFD har udarbejdet anbefalinger til, hvordan virksomheder og organisationer kan dokumentere og rapportere deres eksponering over for naturrelaterede risici. Det indebærer at integrere disse risici i deres strategier, operationer, risikostyring, målinger og mål. TNFD fokuserer på fire centrale områder: governance, strategi, risikostyring, og måling/rapportering. Anbefalingerne opfordrer virksomheder til at vurdere deres afhængighed af naturressourcer, at forstå de risici, som naturforringelse udgør, samt implementere naturpositive strategier. Målet er at skabe mere gennemsigtighed og ansvarlighed i forhold til virksomhedens påvirkning af naturen og dermed styrke bæredygtigheden globalt.

Andre danske såkaldt TNFD Early Adopters er PKA, Novo Nordisk samt Pandora. Disse virksomheder har bl.a. tilkendegivet, at de vil begynde at offentliggøre rapporter om naturrelaterede risici og muligheder i overensstemmelse med TNFD's anbefalinger i deres regnskaber.

Øget politisk fokus

Også politisk er der et øget fokus på naturens tilstand. Eksempelvis har EU – som en del af Den europæiske grønne pagt (Green Deal) – vedtaget direktivet om bæredygtighedsrapportering for virksomheder (CSRD). Direktivet er i gang med at blive rullet ud, og vil fra 1. januar 2026 stille krav til omkring 50.000 virksomheder om, at de regelmæssigt offentliggør rapporter om de miljømæssige risici, de står over for – herunder natur – og hvordan deres aktiviteter påvirker miljøet. Som følge heraf vil virksomhederne blive forpligtet til at rapportere om deres bæredygtighedsstrategi, handlingsplaner og præstationer i forhold til at beskytte og bevare naturen.

”Kravet om bæredygtighedsrapportering er et vigtigt politisk redskab, der signalerer til virksomhederne, at de forventes at danne sig et overblik over, hvordan de påvirker og påvirkes af naturforhold, og hvilke risici og muligheder det indebærer for dem. Og, ikke mindst, at de skal udarbejde scenarier for udviklingen og gøre rede for de handlingsplaner, der iværksættes

på baggrund af den viden. Men virksomhederne har også brug for, at politikerne sætter klare rammer for, hvad virksomhederne skal gøre for, at det er 'godt nok', og skaber de bedst mulige vilkår for handling med veldefinerede regler og incitamenter," siger Susanne Stormer.

I Danmark har vi for nylig set et ganske afgørende initiativ, der skal adressere denne komplekse problemstilling. Den grønne trepartsaftale, som regeringen vedtog i juni 2024 sammen med et stort antal brancheforeninger og NGO'er, sætter retning for omstillingen af Danmarks skove og landarealer i de kommende år.

"Den grønne trepart har indgået en aftale om en massiv omlægning af det danske areal, som bl.a. indeholder en køreplan for, hvordan alle 109 vandområder får det godt, at Danmarks skovareal kan forøges med 40 procent, og at der skabes markant mere plads til naturen og biodiversiteten," lyder det i aftaleteksten. For at understrege væsentligheden af denne aftale ud-

nævnte regeringen for nylig Jeppe Bruus (S) til minister for den grønne trepartsaftale.

En historisk aftale

Hos Landbrug & Fødevarer kalder man da også den grønne trepartsaftale for en historisk aftale, bl.a. fordi den for første gang i nyere tid inddrager mange af de involverede parter i aftalen. Adm. direktør i erhvervsorganisationen Landbrug & Fødevarer, Merete Juhl, ser potentiale i aftalen, og erkender, at den kommer til at stille store krav til fremtidens landbruger.

"Vi står på tærsklen til noget nyt, hvor vi både skal kunne sikre en effektiv klimabeskyttelse og sørge for en produktion af højkvalitetsfødevarer med et lavere klimaaftryk. Det gør vi bl.a. med en ny nøgle til arealanvendelse og arealfordeling. Det stiller selvfølgelig en hel masse krav til landbruget og forpligter også samfundet bredt, for der bliver lagt en ikke ubetydelig samfundsmæssig investering i den her omstilling. Vi skal have

FOTO: EMIL NICOLAI HELMS

“Vi skal have flere skove, vi skal have mere natur, og vi skal samtidig have en stærk landbrugsproduktion, der leverer fødevarer til Danmark og til verden med et lavt klimaaftryk”

Merete Juhl, adm. direktør, Landbrug & Fødevarer

“Helt konkret handler det i høj grad om at omlægge til naturvenlig drift af vores grønne områder. Det kan fx være, at nogle områder har bedre af at blive brændt af i stedet for, at arealet plejes med maskinel slåning”

Sofia Osmani, borgmester,
Lyngby-Taarbæk Kommune

flere skove, vi skal have mere natur, og vi skal samtidig have en stærk landbrugsproduktion, der leverer fødevarer til Danmark og til verden med et lavt klimaaftryk,” lyder det fra Merete Juhl.

“Jeg mener virkelig, at den nye aftale giver både landbrugerne og samfundet en klar, fælles retning fremad. Vi skal selvfølgelig have en effektiv implementering af aftalen, og dér vil jeg pege på, at den lokale forankring er meget vigtig. Det kommer til at stille store krav til vores dygtige landbrugere, men også til myndigheder og kommuner, så vi får det, jeg vil kalde en effektiv implementeringsmotor. Det er en stor opgave at få redefineret danmarkskortet med en ny arealnøgle,” forklarer Merete Juhl.

Lokale initiativer spiller også en rolle

Mens nationale og internationale initiativer er afgørende, spiller lokale handlinger også en vigtig rolle. Natur og biodiversitet er således også kommet på dagsordenen i landets kommuner, herunder Lyngby-Taarbæk Kommune. Sidste år vedtog en enig kommunalbestyrelse en strategi på området for biodiversitet. Handleplanen “Vildere Lyngby-Taarbæk 2030” beskriver over 43 sider kommunens grønne områder og udstikker en retning for, hvordan de skal plejes og udvikles frem mod 2030.

“Helt konkret handler det i høj grad om at omlægge til naturvenlig drift af vores grønne områder. Det kan fx være, at nogle områder har bedre af at blive brændt af, i stedet for at arealet plejes med maskinel slåning, eller det kan dreje sig om at omlægge nogle af vores vejbede, så de ikke blot er chaussé-sten, men måske også indeholder vilde blomster eller stauder,” siger

borgmester i Lyngby-Taarbæk Kommune Sofia Osmani (K).

Hun fortæller endvidere, at man desuden har oprettet et udvalg i kommunen, der skal sikre, at erhvervslivet og større, private grundejere bliver involveret i arbejdet med den kommunale bæredygtighedsstrategi.

Behov for handling

Selvom der sker noget på naturagendaen i disse år – både i forhold til politisk regulering samt strategi og handling i en række virksomheder, så er der bred enighed hos de eksperter, topledere og politikere, vi har interviewet til dette magasin om, at vi er i det tidlige stadie i forhold til indsatser omkring natur, naturgenopretning og naturbevaring, og derudover, at der kan og skal gøres meget mere.

En af dem er Bo Normander. Han er uddannet civilingeniør, har en ph.d. fra det tidligere Danmarks Miljøundersøgelser og har bestredet ledende stillinger i bl.a. Verdensnaturfonden, Det Økologiske Råd (i dag: Rådet for Grøn Omstilling, red.) og den amerikanske tænketank Worldwatch Institute. I dag har han stiftet NaturTanken, der rådgiver og formidler viden om naturbeskyttelse til virksomheder og organisationer. Derudover er han forskningsfaglig rådgiver i Biodiversitetsrådet.

Bo Normander kalder sig selv optimist på naturens vegne, men alligevel tror han ikke på, at vi for alvor får vendt skuden i løbet af hans egen levetid. Netop derfor er der grund til at handle, mener han.

“Det grundlæggende problem er, at vi nærmest ikke har noget uberørt, vild natur i Danmark. Mere end 60 pct. af Dan-

“Det grundlæggende problem er, at vi nærmest ikke har noget uberørt, vild natur i Danmark. Mere end 60 pct. af Danmarks jordarealer er landbrug, 15 pct. er produktionsskov, 13 pct. er byer og bebyggede områder, herunder eksempelvis et omfattende vejnet”

Bo Normander, stifter, NaturTanken

marks jordarealer er landbrug, 15 pct. er produktionsskov, 13 pct. er byer og bebyggede områder, herunder eksempelvis et omfattende vejnet. Der er ganske enkelt ikke plads til naturen. Vi udnytter landressourcerne til det yderste, fordi vi har et meget intensivt landbrug og skovbrug, og selvom begge dele måske syner af natur, så er det tæmmet natur, der er indrettet til produktion,” siger Bo Normander.

Ifølge beregninger foretaget af Biodiversitetsrådet har Danmark blot omkring 2 pct. beskyttet natur, hvilket er blandt det laveste i EU, hvor man har en målsætning om, at hvert land skal have 30 pct. beskyttet natur, heraf 10 pct. strengt beskyttet. Målsætningen understøttes af Natura 2000-initiativet, der er et netværk af beskyttede naturområder i EU, der er oprettet for at bevare truede arter og naturtyper.

“De mål bør vi i Danmark leve op til. Og der skal være tale om reelt beskyttet natur. Som det er i dag, indeholder danske

Natura 2000-områder også opdyrkede marker og andet, der ikke er beskyttet natur. Så der er rigtig langt op til de 30 pct.”

Forskning og innovation spiller en nøglerolle

Et af de områder, der skal skrues op for, er forskning og innovation, og netop dette er en af de væsentligste årsager til, at Novo Nordisk Fonden har valgt at bidrage til den grønne treparts-aftale. Novo Nordisk Fonden har givet tilsagn om at støtte projektet med ti mia. kr. fordelt over en tiårig periode. Præcis hvad det store beløb skal gå til, er endnu ikke besluttet. Det er dog forventeligt, at forskning inden for bl.a. biodiversitet, bæredygtigt landbrug og ny teknologi vil blive prioriteret.

”Alt i alt matcher den grønne trepart vores kernestrategi om at støtte bæredygtighed. Der er brug for at skabe et landbrug i balance med naturen. Derfor vil vi gerne være en del af aftalen. Vi kan ikke forvente, at vi kan løse hverken de nuværende eller

“Klimaændringerne skaber fx hedeølger, som folk lider under i Sydeuropa. Mennesket æder sig ind på dyrenes habitater, og det øger risikoen for pandemiske trusler i form af zoonoser, altså sygdomme overført fra dyr. Det hele er tæt sammenvævet”

Mads Krogsgaard Thomsen, CEO, Novo Nordisk Fonden

kommande udfordringer for naturen med den teknologi eller viden, vi har til rådighed i øjeblikket. Forskning og udviklingen af ny teknologi bliver en forudsætning for at løse problemerne. Det område vil vi gerne støtte – og det gør vi allerede,” siger Mads Krogsgaard Thomsen, CEO, Novo Nordisk Fonden.

Novo Nordisk Fonden er kendt for at støtte projekter inden for sundhed og life-science, men siden vedtagelsen af en ny strategi i 2017 er fondens bevillinger også gået til projekter med fokus på klima og natur. Forklaringen findes bl.a. i, hvordan fonden i dag anskuer begrebet ”health”.

”Vi arbejder med to begreber: Human Health og Planetary Health. Vi ser dem på sin vis som to sider af samme sag. De hænger sammen. Den ene påvirker den anden. Klimaændringerne skaber fx hedeølger, som folk lider under i Sydeuropa. Mennesket æder sig ind på dyrenes habitater, og det øger risikoen for pandemiske trusler i form af zoonoser, altså sygdomme overført fra dyr. Det hele er tæt sammenvævet. Derfor giver det

mening at tænke menneskelig sundhed og klodens sundhed sammen,” siger Mads Krogsgaard Thomsen.

I 2023 nåede bevillingerne for første gang et niveau, hvor uddelelsen fra Novo Nordisk Fonden til Human Health og Planetary Health næsten var lige store.

Retningslinjer og standarder skal på plads

Et andet budskab fra de topledere, der er interviewet til dette magasin, er, at der er behov for nogle retningslinjer og nogle standarder, hvis der for alvor skal sættes fart på indsatsen for at komme i mål. Sådan lyder det bl.a. fra Mads Steinmüller, der er Head of Climate & Nature i Danske Bank. Han føler sig dog sikker på, at erfaringerne fra håndtering af klimakrisen vil betyde, at regulering og standarder i forhold til natur- og biodiversitetskrisen hurtigere rulles ud.

”Vi står på sin vis samme sted med naturagendaen, som vi gjorde med klima for ti år siden. Vi ved endnu kun lidt om, hvad

kravene til virksomhederne bliver. Vi mangler også data og rammeværktøjer. Men vi ved, at udviklingen kommer til at gå stærkt. Det skyldes, at vi ikke igen behøver at opfinde alt fra start. Vi kommer til at genbruge nogle af de værktøjer, vi har udviklet til at måle klimapåvirkning,” siger han.

Det vil i praksis betyde, at virksomheder i fremtiden givetvis skal afrapportere om emner som fx direkte og indirekte påvirkning af biodiversitet og vandmiljø. Præcis som de i dag gør inden for klima.

”Lige nu bliver der fra flere sider arbejdet med at skabe rammeværktøjer, der kan være et fundament for afrapportering af

naturpåvirkning. Der er brug for standarder. Her forventer jeg, at vi kan trække på erfaringerne fra klimakrisen, og at der vil blive udviklet SBT-lignende (Science Based Target, red.) standarder for natur og biodiversitet. Det vil på sigt give virksomhederne redskaber til at integrere naturpåvirkning i deres forretning,” siger Mads Steinmüller.

Investering i nye løsninger

Det er det klare indtryk fra alle interviews, at der hos eksperter, politikere og topledere er bred enighed om, at handling, erfaringsudveksling og samarbejde er vejen frem.

FOTO: MARTIN SYLVEST

“Vi står på sin vis samme sted med naturagendaen, som vi gjorde med klima for ti år siden. Vi ved endnu kun lidt om, hvad kravene til virksomhederne bliver. Vi mangler også data og rammeværktøjer. Men vi ved, at udviklingen kommer til at gå stærkt. Det skyldes, at vi ikke igen behøver at opfinde alt fra start. Vi kommer til at genbruge nogle af de værktøjer, vi har udviklet til at måle klimapåvirkning”

Mads Steinmüller, Head of Climate & Nature, Danske Bank

Hos Planetary Impact Ventures forsøger man at fremskynde initiativer, der kan gøre en forskel. Virksomheden er etableret som modsvar til det, der har ført til klima- og naturkriser.

“Jeg tror, at vi er nødt til at starte med at anerkende, hvad planeten kan rumme, og hvad den ikke kan rumme. Hvis vi ignorerer planetens grænser og bare fokuserer på økonomisk vækst, vil vi hurtigt nå til et punkt, hvor vi ikke længere kan skabe nogen form for afkast,” siger stifter Thomas Høgenhaven.

Fonden skal bevise, at det er muligt at drive virksomheder inden for de planetære grænser.

Et godt pejlemærke på, hvad disse grænser er, blev skabt med en banebrydende undersøgelse fra 2009 af den svenske professor Johan Rockström m.fl., der identificerede ni miljømæssige grænser, der er afgørende for stabilitet i Jordens natur og økosystemer. I dag overskrider vi, som beskrevet tidligere, seks af disse grænser.

En af de største udfordringer for Planetary Impact Ventures er at balancere ønsket om økonomisk afkast med målet om at genopbygge planeten. Thomas Høgenhaven erkender, at der er en naturlig spænding mellem disse to mål, men han ser det som en nødvendig udfordring. Filosofien er, at langsigtet afkast kun

FOTO: LISELOTTE SABROE

kan opnås, hvis virksomheden arbejder inden for de planetære grænser.

“Vi vurderer succes på flere niveauer. Selvfølgelig er økonomisk afkast vigtigt, men det er ikke det eneste mål. Vi ser først og fremmest på, hvordan vores investeringer påvirker miljøet og bidrager til at genopbygge naturen. Har virksomheden formået at frigøre areal til bedre formål? Har den forbedret Jordens sundhed? Disse faktorer er vigtigere end de økonomiske resultater. Men udsigterne til en sund økonomi i virksomheden er forudsætningen for, at virksomheden kan eksistere på sigt – så på den måde hænger de to sammen.

Når det handler om at sikre en bæredygtig fremtid, opfordrer Susanne Stormer virksomheder til at iværksætte en naturpositiv strategi, der bl.a. omfatter at skaffe sig indsigt i virksomhedens afhængighed af naturen, samt hvordan man påvirker den. Derefter udvikle en strategi og plan for, hvordan man har tænkt sig at handle. Og til sidst at kommunikere om strategi og resultater.

“Det handler helt konkret om at erkende sin afhængighed af naturen og forstå virksomhedens påvirkning af den, og på denne måde lade en naturpositiv strategi bane vejen for en bæredygtig fremtid. Denne indsats vil ikke kun gavne planeten, men også styrke virksomhedens langsigtede succes.” ■

“Vi vurderer succes på flere niveauer. Selvfølgelig er økonomisk afkast vigtigt, men det er ikke det eneste mål. Vi ser først og fremmest på, hvordan vores investeringer påvirker miljøet og bidrager til at genopbygge naturen”

Thomas Høgenhaven, Managing Partner, Planetary Impact Ventures

SÅDAN STARTER DU REJSEN MOD EN NATURPOSITIV FORRETNING

Forstå din forbindelse til naturen – påvirkninger, afhængigheder og risici	At forstå og håndtere din virksomheds lokationsbaserede påvirkninger og afhængigheder af naturen er et væsentligt udgangspunkt for at sikre dens langsigtede bæredygtighed og for at håndtere risici
Udvikl en naturstrategi – omsæt indsigt til handling	Når du forstår din virksomheds forbindelse til naturen, skal du omsætte den information til en klar vision og mission med robuste omstillingsplaner, mål og delmål, der integreres med eksisterende bæredygtigheds- og virksomhedsstrategier
Kommunikér dine indsatser – naturrapporteringer, regulering og gennemsigtighed	Gennemsigtighed i måling og rapportering af naturrelaterede påvirkninger, risici og transformation er en væsentlig komponent for at tiltrække og fastholde investeringer samt for at overholde regulering og håndtere omdømme. Det handler om at arbejde på at forstå forbindelsen til naturen fuldt ud og for at rapportere påvirkning, mål og strategier i overensstemmelse med bedste praksis og regulering

Kilde: PwC

Mads Krogsgaard Thomsen, CEO, Novo Nordisk Fonden:

Forskning og ny teknologi skal hjælpe os ud af natur- og klimakrisen

Novo Nordisk Fonden er mest kendt for projektstøtte inden for sundhed og life-science. Alligevel har fonden valgt at give tilsagn om at lægge ti mia. kr. i den grønne trepartsaftale. De midler skal bl.a. gå til at støtte den forskning, der skal være med til at løse natur- og klimakrisen, fortæller fondens CEO, Mads Krogsgaard Thomsen.

Da den grønne trepartsaftale blev offentliggjort i juni, fremgik det, at Novo Nordisk Fonden var en central partner i planen, der bl.a. omfatter aftaler, der skal være med til at omlægge dansk landbrug. Novo Nordisk Fonden gav tilsagn om at støtte projektet med ti mia. kr. fordelt over en tiårig periode.

Præcis, hvad det store beløb skal gå til, er endnu ikke besluttet. Det er dog forventeligt, at forskning inden for bl.a. biodiversitet, bæredygtigt landbrug og ny teknologi vil blive prioriteret. Som fondens CEO, Mads Krogsgaard Thomsen, siger det:

”Vi kan ikke forvente, at vi kan løse hverken de nuværende eller kommende udfordringer for naturen med den teknologi eller viden, vi har til rådighed i øjeblikket. Forskning og udviklingen af ny teknologi bliver en forudsætning for at løse problemerne. Det område vil vi gerne støtte – og det gør vi allerede,” siger han.

Med tilkendegivelsen af de ti mia. kr. i forbindelse med offentliggørelsen af treparten viser fonden aktivt, at dens fokus i dag er bredere end sundhed og life-science, som den ellers er kendt for. Det, medgiver Mads Krogsgaard Thomsen, er også tilfældet.

”Ud af de 12 temaer, vi i dag fokuserer på i vores bevillinger, er de fire inden for det grønne område. Klima og natur er allerede meget væsentligt for os. Det undrer måske nogen, men vi vil gerne argumentere for, at menneskelig sundhed samt naturens sundhed hænger tæt sammen. Den ene ting påvirker den anden,” siger han og tilføjer:

”Alt i alt matcher den grønne trepart vores kernestrategi om at støtte bæredygtighed. Der er brug for at skabe et landbrug i balance med naturen. Derfor vil vi gerne være en del af aftalen.”

To sider af samme sag

Novo Nordisk Fonden er Danmarks største erhvervsdrivende fond. Dens formue bygger hovedsageligt på ejerskabet i den børsnoterede medicinalvirksomhed Novo Nordisk, som fonden gennem sit holdingselskab ejer 28 pct. af. Fondens samlede aktiver var ved udgangen af 2023 godt 1.100 mia. kr. Dette inkluderer ejerskabet af Novo Nordisk A/S og Novonosis A/S. Fonden uddelte sidste år støtte i ind- og udland for 9,1 mia. kr.

Novo Nordisk Fonden fejrer i år sit 100-års jubilæum. Udgangspunktet for det hele var professor og nobelprismodtager

“Alt i alt matcher den grønne trepart vores kernestrategi om at støtte bæredygtighed. Der er brug for at skabe et landbrug i balance med naturen. Derfor vil vi gerne være en del af aftalen”

Mads Krogsgaard Thomsen, CEO,
Novo Nordisk Fonden

August Kroghs ekspertise inden for insulin og diabetesbehandling samt hans vision om at producere medicin i Danmark. Siden er udviklingen gået stærkt. I dag er Novo Nordisk Europas største virksomhed målt på markedsværdi.

Som nævnt er fonden kendt for at støtte projekter inden for sundhed og life-science, men siden vedtagelsen af en ny strategi i 2017 er dens bevillinger begyndt at sprede sig mere ud – specielt til projekter med fokus på klima og natur. Forklaringen findes bl.a. i, hvordan fonden i dag anskuer begrebet ”health”.

”Vi arbejder med to begreber: Human Health og Planetary Health. Vi ser dem på sin vis som to sider af samme sag. De hænger sammen. Den ene påvirker den anden,” siger han og kommer med et eksempel:

POINTER FRA ARTIKLEN

- ✓ Novo Nordisk Fonden anser i dag naturens og menneskets sundhed som to sider af samme sag
- ✓ Teknologisk innovation vil blive en nøglefaktor til at løse de langsigtede naturproblemer
- ✓ Krav om større produktion af fødevarer i fremtiden gør udfordringerne for naturen ekstra akutte

“Vi arbejder med to begreber: Human Health og Planetary Health. Vi ser dem på sin vis som to sider af samme sag. De hænger sammen. Den ene påvirker den anden”

Mads Krogsgaard Thomsen, CEO, Novo Nordisk Fonden

”Klimaændringerne skaber fx hedeølger, som folk lider under i Sydeuropa. Mennesket æder sig ind på dyrenes habitater, og det øger risikoen for pandemiske trusler i form af zoonoser, altså sygdomme overført fra dyr. Det hele er tæt sammenvævet. Derfor giver det mening at tænke menneskelig sundhed og klodens sundhed sammen.”

Den forståelsesramme har påvirket fondens valg af projektstøtte. I 2023 nåede bevillingerne for første gang et niveau, hvor uddeling til Human Health og Planetary Health næsten var lige store, fortæller Mads Krogsgaard Thomsen.

Det bæredygtige landbrug

Den grønne trepart blev offentliggjort 24. juni i år og er en aftale

mellem regeringen og aktører inden for natur og landbrug samt arbejdsgivere og lønmodtagere. Den indeholder en køreplan for en historisk omlægning af landbruget i Danmark, som skal sikre, at landbruget bliver langt mere bæredygtigt end i dag – både set fra et klima- og et naturperspektiv.

Aftalen indfører bl.a. CO₂-afgifter i landbruget og skal munde ud i, at 15. pct. af dansk landbrugsjord, dvs. ca. 390.000 hektar, frem mod 2045 bliver nedlagt og ændret til vådområder, skov og anden vild natur. Planen er, at der med tiden vil blive etableret en fond til at betale udgifterne, der vil være på 40 mia. kr. Novo Nordisk Fondens bidrag på ti mia. kr. kommer oveni.

Mads Krogsgaard Thomsen fortæller, at han hurtigt måtte aktivere sin bestyrelse, da Økonomiministeriet kontaktede fon-

OM NOVO NORDISK FONDEN

Danmarks største erhvervsdrivende fond, som ved udgangen af 2023 havde aktiver for godt 1.100 mia. kr. inkl. ejerskabet af Novo Nordisk A/S og Novonesis A/S

Fondens formue kommer i overvejende grad fra ejerskab af Novo Nordisk-aktier via Novo Nordisk Holding

Fonden ejer derigennem 28 pct. af medicinalsekskabet Novo Nordisk, men har 77 pct. af stemmeretten

Udover at være ansvarlig for medicinalsekskabets fremtid har fonden også til formål at støtte gode formål. Sidste år uddelte den 9,1 mia. kr. til projekter

Novo Nordisk Fonden støtter primært sundhedsfremmende projekter og life-science. Siden en strategiering i 2017 er den dog i stigende grad begyndt at støtte klima- og naturprojekter

den tidligere på året for at lægge en føler ud, der hed: Vil I være en del af det her?

”Det var en telefonsamtale, der virkelig satte ting i gang. Første tanke var: Kan vi det? Vi fik hurtigt indkaldt jurister og bestyrelsen til at drøfte det. Da det stod klart, at det var inden for fondens fundats, besluttede vi at gå videre med det. Det er jo stort, og det giver os en mulighed for at gøre en stor forskel,” siger han.

En af de ting, der gjorde muligheden interessant, var landbrugsvinklen. Umiddelbart kunne man tro, at det område er langt fra Novo Nordisk Fondens fokusområde, men Mads Krogsgaard Thomsen forklarer, at fonden faktisk ser anderledes på det. Der er en historisk forbindelse til både landbrug og klima.

”Vi har altid haft et samspil med landbruget. Det er ret enkelt: Hvis vi ikke havde haft landbrug, havde vi ikke haft Novo Nordisk. Insulin blev oprindeligt udvundet fra svins bugspytkirtler. Samarbejdet med landbruget har været en forudsætning for, at vi har kunnet producere medicin,” siger han og tilføjer:

”Klimarelaterede emner er heller ikke noget nyt. August Krogh konstaterede allerede i starten af 1900-tallet, at afbrænding af fossile brændstoffer øgede mængden af CO₂ i atmosfæren – og at det kunne øge klodens temperatur. Bekymringen for planetens sundhedstilstand er ikke noget nyt for os.”

Forskningen bliver et fundament

Det er især inden for forskning og innovation, at Novo Nordisk Fonden håber, dens milliardbidrag kan gøre en forskel i den grønne trepart. Som nævnt er det endnu ikke besluttet, præcis hvilke projekter fonden vælger at støtte.

Mads Krogsgaard Thomsen nævner eksempler på projekter, som fonden allerede støtter, for at konkretisere, hvilke typer projekter fonden mener er værdifulde i natur- og landbrugssammenhæng.

”Et eksempel er projektet AEGIS, som forskeren Eske Wilerslev står i spidsen for. Projektet skal udforske, hvordan afgrøders DNA har ændret sig over tusinder af års landbrug og forædling. Det skal fx belyse, hvordan afgrøderne naturligt har udviklet modstandsdygtighed over for sygdomme. Sammen med Welcome Trust støtter vi det med over 500 mio. kroner,” siger han og tilføjer:

”Forhåbningen er, at det kan gøre os klogere på, hvordan vi fremmer naturlig modstandskraft i afgrøderne, så vi kan minimere brugen af pesticider, fungicider eller sågar behovet for vanding. Det vil potentielt kunne effektivisere landbrug og samtidig minimere den naturmæssige negative konsekvens.”

Mads Krogsgaard Thomsen håber samtidig, at teknologigennembrud på andre felter vil kunne bruges til at adressere klimaproblemer – og dermed indirekte naturudfordringerne. Han kommer med et eksempel:

”I dag går to pct. af verdens fossile brændstoffer til produktion af kunstgødning. Det er en ekstremt energikrævende proces. I princippet kan mikroorganismer kodes til at gøre det samme, men området er så komplekst, at det vil kræve kvantecomputere at forstå det. Et gennembrud her vil potentielt kunne gøre en kæmpeforskel klimatisk. Derfor bør vi fremme forskning på flere områder,” siger han.

Fødevarerkravet bliver større

Det ovennævnte eksempel lyder måske som fjern fremtids snak, men nutidens problemer er reelle nok. Stigende globale

“Hvis vi skal drive landbrug på bæredygtig vis og på mindre arealer i fremtiden vil det simpelthen kræve innovation på alle fronter. Det er den store udfordring. Det er den, vi gerne vil være med til at løse”

Mads Krogsgaard Thomsen, CEO,
Novo Nordisk Fonden

temperaturer og et dyk i biodiversiteten er i Mads Krogsgaard Thomsens optik et klart tegn på, at menneskets pres på Jordens ressourcer har resulteret i, at vi reelt står på en brændende platform.

”Det er i stigende grad gået op for os alle, at jordkloden er truet. Hvis vi er heldige, kan vi begrænse temperaturstigningerne til to, måske tre grader, og dermed begrænse skaderne fra klimakrisen. Sideløbende mister vi biodiversitet i et tempo, vi aldrig har set før. Det er alvorligt. Vi er dybt bekymrede for klodens sundhedstilstand,” siger han.

Det skyldes tillige, at kloden står over for en enorm ressourceudfordring, der kan få alvorlige konsekvenser for klima og natur, hvis vi ikke begynder at adressere problemerne nu. Udfordringen er, at kravet til mængden af producerede fødevarer vil eksplodere.

”Klodens befolkning vokser fortsat. Selvom væksten er aftaget, vil vi være tæt på ti mia. mennesker i 2050. Levestandarden stiger samtidig. Beregninger viser, at det betyder, at vi om 30 år får brug for et landbrug, der kan producere omtrent dobbelt så mange kalorier og proteiner, som vi gør i dag. Det er en gigantisk udfordring i sig selv,” siger han.

Problemet er, at vi simpelthen ødelægger klodens natur, biodiversitet og klima, hvis vi blot fortsætter med at producere

madvarer som i dag. Det er ikke bæredygtigt, det er ikke holdbart – og det er et problem, som teknologiudvikling bliver en central løsning på, slutter Novo Nordisk Fondens CEO:

”Hvis vi skal drive landbrug på bæredygtig vis og på mindre arealer i fremtiden, vil det simpelthen kræve innovation på alle fronter. Det er den store udfordring. Det er den, vi gerne vil være med til at løse.” ■

OM MADS KROGSGAARD THOMSEN

Født 1960 og har en doktorgrad i veterinærmedicin fra Københavns Universitet i 1991

Siden 2021 CEO for Novo Nordisk Fonden

Fra 2000 til 2021 Koncerndirektør for forskning og udvikling i Novo Nordisk

Fra 1994 til 2000 forskningsdirektør inden for Diabetes Research & Development i Novo Nordisk

Fra 1991 til 1994 chef for forskning i væksthormon i Novo Nordisk

Merete Juhl, adm. direktør, Landbrug & Fødevarer:

Fremtidens landbrug handler både om fødevarer, naturforvaltning og forsyningssikkerhed

Med trepartsaftalen træder dansk landbrug ind i et helt nyt kapitel, mener Merete Juhl, der er adm. direktør for erhvervsorganisationen Landbrug & Fødevarer. Fremtidens landbruger skal i højere grad være arealforvalter og pleje skov og eng ved siden af afgrøder og husdyr. Samtidig skal landbrugeren udnytte moderne teknologi og data til at optimere produktionen, så den har det mindst mulige klimaaftryk.

FOTO: EMIL NICOLAI HELMS

“Vi står på tærskelen til noget nyt, hvor vi både skal kunne sikre en effektiv klimabeskyttelse og sørge for en produktion af højkvalitetsfødevarer med et lavere klimaaftryk. Det gør vi bl.a. med en ny nøgle til arealanvendelse og arealfordeling”

Merete Juhl, adm. direktør, Landbrug & Fødevarer

Landbruger. Naturforvalter. Biogasproducent. Data-analytiker. Foregangsperson.

Vores klassiske billede af landmanden er under hastig forandring i disse år, hvor nye teknologier samt både folkelige og politiske krav til klima- og miljøhensyn trækker branchen i nye retninger. I fremtiden skal landbrugeren ikke 'blot' være mælkeproducent eller leverandør af korn og grønt, men også stå for naturpleje af skove og enge for at styrke bæredygtigheden og biodiversiteten. Samtidig skal landbrugeren bidrage til forsyningsnetværket og fødevarerens sikkerhed i en geopolitisk udfordret verden. Og det hele skal foregå med den mindst mulige klimabelastning.

Sådan ser man i hvert fald på landbrugets fremtid hos brancheorganisationen Landbrug & Fødevarer, hvor adm. direktør Merete Juhl understreger, at vi med den nye trepartsaftale står ved et historisk vendepunkt. Fremover skal landbruget være med til at skabe en ansvarlig udvikling, hvor der tages hensyn til både natur, vækst og bæredygtighed – hvordan kan det lade sig gøre?

“Vi står på tærskelen til noget nyt, hvor vi både skal kunne sikre en effektiv klimabeskyttelse og sørge for en produktion af højkvalitetsfødevarer med et lavere klimaaftryk. Det gør vi

bl.a. med en ny nøgle til arealanvendelse og arealfordeling. Det stiller selvfølgelig en hel masse krav til landbruget og forpligter også samfundet bredt, for der bliver lagt en ikke ubetydelig samfundsmæssig investering i den her omstilling. Vi skal have flere skove, vi skal have mere natur, og vi skal samtidig have en stærk landbrugsproduktion, der leverer fødevarer til Danmark og til verden med et lavt klimaaftryk, lyder det fra Merete Juhl.

“Jeg mener virkelig, at den nye aftale giver både landbrugere og samfundet en klar, fælles retning fremad. Vi skal selvfølgelig have en effektiv implementering af aftalen, og dér vil jeg pege på, at den lokale forankring er meget vigtig. Det kommer til at stille store krav til vores dygtige landbrugere, men også til myndigheder og kommuner, så vi får det, jeg vil kalde en effektiv implementeringsmotor. Det er en stor opgave at få redefineret danmarkskortet med en ny arealnøgle,” forklarer Merete Juhl.

En ny form for landbruger

Kulturelt og historisk set har man i flere hundrede år talt om Danmark som et landbrugsland, og igennem årene har faget sjældent stået stille – det har løbende udviklet sig og omstillet sig. Den nye udvikling er blot det seneste skridt i den retning.

“Landbrug i dag er noget andet, end det var for 100 år siden,

POINTER
FRA
ARTIKLEN

- ✓ Fremtidens landbrug skal skabe vækst i harmoni med naturen
- ✓ Nye teknologier og digitalisering/automatisering kan øge effektiviteten og mindske klimaaftrykket
- ✓ Danmark kan blive et foregangsland for resten af verden og opnå en førerposition i stil med den, som vindmølleindustrien har

200 år siden, sågar for 20 år siden. Vi står over for en fremtid, hvor landbrugeren i højere grad skal være naturforvalter eller arealforvalter, fordi landbrugerne skal levere på mere end stærk fødevarerproduktion. De skal også levere på skove, på biodiversitet, på et differentieret landskab – så det kræver simpelthen noget mere. Heldigvis sker der meget på uddannelsesområdet lige nu.”

Vi er med andre ord langt fra de romantiske billeder af ‘bondemanden’ fra gamle dage. Et moderne landbrug er i lige så høj grad højteknologi og regneark, som det er kendskab til jorden og evnen til at tage bestik af vejret.

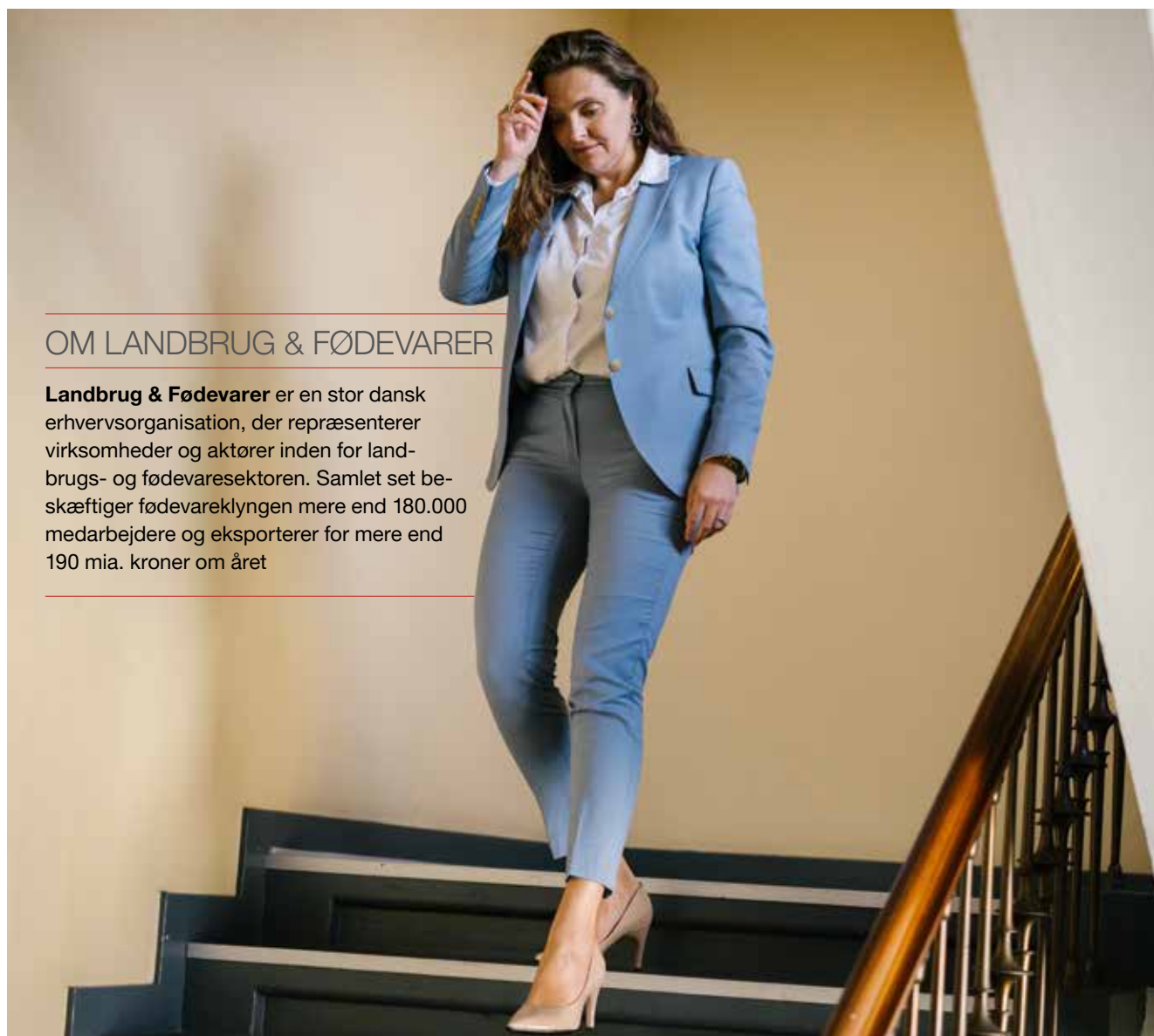
“I Danmark er vi pionerer på flere områder – eksempelvis med planteforædling, hvor vi er gode til at få de rigtige planter krydset, så vi sikrer høj kvalitet i vores produktion med et lavt klimaaftryk. Det gælder også genetik, hvor vi er gode til at fremavle dyr, der har en smart genetik, der passer til de klimamæssige og efter-

spørgsmæssige forhold. Og så er vi kreative i udviklingen af færdige fødevarer, så der bliver en større palet af produkter – et godt eksempel er den nye, plantebaserede lurpak fra Arla.”

Kan bidrage til at finde løsninger

De mange nye krav og forventninger til landbruget om bl.a. mere bæredygtighed skal understøttes af nye teknologier og tætte samarbejder med forskning og andre brancher i jagten på morgendagens fødevarerproduktion. Og vi er allerede godt med, hævder Merete Juhl:

“Man kan bruge data, digitalisering og automatisering til at optimere ressourcer. Og dér har vi i Danmark landbrugere med virkelig stor faglighed, der har integreret en stærk brug af data til at lave eksempelvis bedre styring af stalde. Vi ser også en højere grad af automatisering med robotter til bl.a. malkning og rengøring. Vores landbrugere bliver desuden bedre og bedre til

OM LANDBRUG & FØDEVARER

Landbrug & Fødevarer er en stor dansk erhvervsorganisation, der repræsenterer virksomheder og aktører inden for landbrugs- og fødevarersektoren. Samlet set beskæftiger fødevarerklngen mere end 180.000 medarbejdere og eksporterer for mere end 190 mia. kroner om året

FOTO: EMIL NICOLAI HELMS

præcisionslandbrug og er gode til at udnytte lokal vejrovervågning til bedre planlægning af arbejdet i markerne.”

Merete Juhl mener desuden, at det er naturligt, at landbruget som erhverv har et ansvar for at bidrage med viden i forsøget på at finde løsninger på de udfordringer, Danmark står i med bl.a. klimaudfordringer og biodiversitetskrise.

“Det danske landbrug har altid været et omstillingsparat, innovationsparat erhverv, og det går helt tilbage til dengang, man fandt på at gå sammen i andelsselskaber, der puljede viden og know-how for at finde gode løsninger. Det var også omstillingsparat, da vi blev et stærkt eksporterhverv på fødevarer. Og i dag har vi en kæmpe palet af teknologier og løsninger i fødevarerhvervet – lige fra nye energiformer med biogas, pyrolyse og halmenergi til en række teknologier, der gør vores landbrugsproduktion både mere præcis, klimateffektiv og effektiv i det hele taget, så man optimerer ressourceanvendelsen. Vi har her i Danmark faktisk styrkepositioner i hele værdikæden.”

Danmark og den store verden

Hvis Danmark, som Landbrug & Fødevarer håber, går i front for et innovativt nyt landbrug, er det ikke blot for vores egen skyld – der er større ting på spil i de globale kriser, vi står i netop nu, hvor både miljøet og biodiversiteten er presset, og hvor det danske aftryk måske kan synes småt i det store billede.

“Målet er faktisk så stort, at vi kan være med til at vise EU

FOTO: EMIL NICOLAI HELMS

OM MERETE JUHL

Født i 1972 og har en kandidat i statskundskab, Aarhus Universitet, med studieophold i Belgien (Landbrugsraadet i Bruxelles) og Europakollegiet i Brügge samt på Harvard University

Siden 2022 Adm. direktør, Landbrug & Fødevarer

I perioden 2013-2022 fungerede hun som ambassadør i først Ukraine, Georgien og Armenien, siden i De Forenede Arabiske Emirater og Qatar, samt senest i Libanon, Jordan og som chargé d'affaires i Syrien

og resten af verden, hvordan fremtidens landbrug kan se ud. Jeg mener, vi skal se Danmark som et laboratorium. Hvis vi kan få noget til at virke her, så er det selvfølgelig godt for os selv, men det virkelig gode er, at vi så kan bidrage til de globale udfordringer ved at vise vejen frem. På mange måder har landbruget en stor rolle og også et stort ansvar. Vi har en voksende verdensbefolkning, og når man zoomer ind på det, så er det særligt det, vi kalder den globale middelklasse, der bliver større og større. Og hvad betyder det? Det betyder selvfølgelig, at de får en købekraft til at efterspørge fødevarer. Det er både plantebaserede og animalsk producerede fødevarer, de vil efterspørge. Så vi skal finde en god måde at producere effektivt på med lavt klimaaftryk.”

Danmark som grønt foregangsland lyder bekendt – vindmølleindustrien er en anden dansk succeshistorie, men den krævede også politisk opbakning. Her ser Merete Juhl en parallel.

“Det er faktisk et eksempel, jeg ynder at sammenligne med. Det var ikke nemt i starten, og det har taget mange år, før vindmølleindustrien kom op at flyve, men man valgte at satse på det politisk – og det virkede. I dag har vi en ledende position på vindmøller, og vindenergi er blevet betydningsfuld i Danmark.”

Og når vi netop har en særlig chance her i Danmark for at blive førende på et landbrug med lavt klimaaftryk, er det ifølge Merete Juhl især, fordi vi har en stolt tradition for offentligt-private samarbejder og for at løse udfordringer og kriser i samarbejde på tværs af sektorer: “Det lyder måske som en floskel, men jeg har boet mange år i Mellemøsten, hvor man ikke har den slags. Og tættere på os selv har vi set brændende dæk i gaderne i Holland, Frankrig og Tyskland i forbindelse med demonstrationer omkring landbruget. Herhjemme har vi brugt vores stærke tradition for demokratisk samtale til at løse udfordringerne – som med den grønne trepart.”

Landbrug er også geopolitik

Faktisk kan perspektiverne blive endda meget store, når man ser på det moderne landbrug i en større, global sammenhæng. Verden har de senere år vist sig være ustabil – pandemi, forsyningskrise, krig i Ukraine og efterfølgende energikrise trækker spor over hele vores del af verden. Og i dét perspektiv er landbruget pludselig meget mere end blot mad på bordet.

“Pludselig handler landbrug ikke blot om fødevarerforsyning, men også om energiforsyning, hvor vi kan bidrage med at udnytte landbrugets restprodukter. For at sætte det i perspektiv, så er vi i dag tæt ved at have en biogasproduktion i Danmark, som svarer til den mængde naturgas, vi for ganske få år siden importerede fra Rusland.”

Selv migrationen fra Afrika kan blive påvirket af den måde, vi udstikker fremtidens landbrug på, mener Merete Juhl:

“Mange steder i Afrika har man store udfordringer med helt basalt at få mad på bordet, så hvis vi kan være med til at sætte gang i en udvikling, hvor der bliver skabt fornuftige forhold og en mere effektiv produktion af fødevarer i Afrika, er der en stor gevinst. Vi har faktisk allerede en række gode eksempler på udviklingsarbejde fra dansk side i bl.a. Nigeria og Kenya. På den måde kan dansk knowhow på landbrugssiden måske på lang sigt være med til at mindske migrationspresset på Europa,” slutter Merete Juhl. ■

“ Vi står over for en fremtid, hvor landbrugeren i højere grad skal være naturforvalter eller arealforvalter, fordi landbrugerne skal levere på mere end stærk fødevareproduktion. De skal også levere på skove, på biodiversitet, på et differentieret landskab ”

Merete Juhl, adm. direktør, Landbrug & Fødevarer

Ingrid Reumert, Senior Vice President,
Global Stakeholder Relations, Ørsted:

Ørsted innoverer for at nå ambitiøst 2030-mål for biodiversitet

Energikoncernen forventer strengere krav til naturhensyn for at kunne udbygge og drifte projekter som vindmølleparker fremover. Derfor har Ørsted sat sig målet, at virksomhedens projekter i 2030 skal efterlade omkringliggende natur bedre, end da projekterne startede, fortæller SVP for Global Stakeholder Relations Ingrid Reumert.

“Mange af vores stakeholders har i dag fokus på naturkrisen. Det gør naturligvis, at vi også får det. Det er, fordi det er blevet tydeligt, hvor stor en udfordring verden har på naturområdet. Det har været en lidt skjult krise, men den er alvorlig for menneskeheden. Vi kan ikke tillade os at overse den mere”

Ingrid Reumert, Senior Vice President, Global Stakeholder Relations, Ørsted

Ørsted er i offentligheden kendt for sit fokus på grøn energi og sin ambitiøse klimaprofil. Det er dog ikke kun på klimafronten, at koncernen gør sig bemærket. Den er også en aktiv aktør, når det kommer til at adressere udfordringerne inden for naturområdet.

Det valg skyldes på den ene side, at udfordringerne klima og natur er tæt forbundne, men det skyldes også, at alt fra investorer til myndigheder lige nu stiller skarpt på problemerne med natur og biodiversitet. De forventer handling fra en toneangivende koncern som Ørsted.

Derfor følger Ørsted i dag en plan for natur og biodiversitet, som er særdeles ambitiøs. Energikoncernen har simpelthen sat en deadline for, hvornår den skal gøre en markant og målbar forskel på den natur, der ligger i umiddelbar nærhed af virksomhedens projekter, fortæller Ingrid Reumert, Ørsteds Senior Vice President for Global Stakeholder Relations.

”Vi har en ambition, der siger, at fra 2030 skal alle vores projekter være net-positive på biodiversitet. Det betyder i praksis, at vi skal efterlade et fysisk projektområde i bedre naturmæssig

forfatning, end da vi kom til. Vores holdning er, at private aktører ikke bare bør begrænse deres påvirkning af naturen. De bør være med til at forbedre den,” siger hun.

Der er flere årsager til, at energikoncernen har valgt den målsætning. Dens interessenters holdninger og ytringer er bare en af dem. Hovedårsagen er dog en erkendelse af, at naturkrisen er reel – og i sidste ende en trussel mod os alle.

”Mange af vores stakeholders har i dag fokus på naturkrisen. Det gør naturligvis, at vi også får det. Det er, fordi det er blevet tydeligt, hvor stor en udfordring verden har på naturområdet. Det har været en lidt skjult krise, men den er alvorlig for menneskeheden. Vi kan ikke tillade os at overse den mere,” siger hun.

Samarbejde er essentielt

Når Ørsted offentliggør planer for klimatiltag eller rejser relaterede emner i den offentlige debat, bliver der ofte lyttet med interesse. Det skyldes ikke mindst, at energikoncernen er stor, og at den i stort omfang har vendt fossile brændsler ryggen og i stedet satser på vedvarende energikilder.

Ørsted er Danmarks største energiselskab og havde i 2023

POINTER FRA ARTIKLEN

- ✓ Ørsted har et konkret og ambitiøst mål om, at alle nye projekter, de sætter i drift, skal have en net-positiv effekt på biodiversitet fra 2030 og fremad
- ✓ Samarbejde mellem erhvervsliv, forskere og NGO'er bliver essentielt for at tackle naturkrisen
- ✓ Industristandarder er en forudsætning for skalering af løsninger

en omsætning på 79,3 mia. kr. Koncernen var tidligere kendt som DONG Energy, og dens eksistens er resultatet af en lang række fusioner af danske energiselskaber igennem årene. Ørsted er børsnoteret, og den danske stat ejer fortsat 50,1 pct. af aktierne.

Ingrid Reumert har været en del af koncernens topledelse siden 2022. Som SVP for Globale Stakeholder Relations er hun ansvarlig for samarbejdet med koncernens vigtigste interessenter, hvilket inkluderer alt fra investorer, politikere, myndigheder, kunder, NGO'ere over til forskningsverdenen. I kampen for naturhensyn er samarbejdet med dem helt centralt, fortæller hun.

”Ørsted arbejder sammen med regeringer, FN-organisationer, NGO'er, forskningsinstitutioner, institutionelle investorer m.fl. Samarbejdet er essentielt, for alle skal i spil, hvis vi skal sætte ind mod tab af natur og biodiversitet. Men samarbejdet er også vigtigt på grund af kompleksiteten i de enkelte problemfelter,” siger hun og fortsætter:

”Det kommer til at kræve meget forskning, før vi forstår, hvordan vi alle bedst fremmer biodiversitet. Her er samarbejde med universiteter og NGO'er vigtigt. I sidste ende er håbet, at den viden kan danne grobund for, at vi kan opskalere indsatsen i et stort omfang i hele verden.”

Forskning på flere planer

Samarbejde med organisationer og uddannelsesinstitutioner har allerede resulteret i flere projekter, hvor Ørsted tester hypo-

OM INGRID REUMERT

Født i 1976 og uddannet cand.scient.pol. fra Aarhus Universitet i 2003 samt fra Sciences-Po i Paris. Adjungeret professor på CBS, Management, Society & Communication

Siden 2022 Senior Vice President, Global Stakeholder Relations i Ørsted

Fra 2015 til 2022 Vice President for Global External Affairs & Sustainability i Velux

Fra 2011 til 2015 Vice President, Public Affairs, Velux

Fra 2008 til 2011 Director for External Affairs i Terma

Fra 2003 til 2008 politisk rådgiver i Europa-Parlamentet, Bruxelles samt på Christiansborg

teser og teknologi af på koncernens store projekter. Fokus er især nærmiljøet omkring de enorme havvindmølleparker, som Ørsted står bag eller er partner på. Ingrid Reumert fremhæver to aktuelle eksempler på forskningsprojekter i forbindelse med opstillingen af de store havvindmøller, som hun ser på med stor interesse. Det ene er forankret ved udmundingen af floden Humber på den engelske østkyst. Det andet er i Taiwan.

”Ved Humber, der ligger i nærheden af et vigtigt knudepunkt for Ørsted i byen Grimsby, forsøger vi at genoprette et tidligere havmiljø, der i dag er helt forsvundet. Det gør vi ved at sætte noget nær en halv million østers ud og plante havgræs for at se, om vi kan genskabe økosystemet. I Taiwan forsøger vi at dyrke koraller på havvindmøllefundamenter og undersøger, om det kan bidrage til at redde verdens koralrev. Vandet omkring havvindmølleparker har en mere stabil temperatur i havoverfladen, og derfor kan der vokse sunde koraller. Begge projekter er superinteressante at følge,” siger hun.

I begge tilfælde er der tale om forskningsprojekter udarbejdet i samarbejde med lokale partnere, der skal gøre Ørsted klogere på, om det overhovedet er muligt at blive naturmæssigt net-positive på det felt. Det håber Ingrid Reumert, da det i høj grad er den slags tiltag, der skal sikre, at koncernen kan nå i mål med sine ambitiøse 2030-mål.

Ørsted er involveret i forskning på flere planer. En af dem er mulighederne inden for digital teknologi. Ingrid Reumert næv-

OM ØRSTED

Danmarks største energikoncern, der er skabt via fusioner i sektoren igennem årtier. Tidligere kendt som DONG Energy

Tidligere var Ørsted et af de mest kulintensive selskaber i Europa, men har siden 2006 gennemgået en grøn transformation

Ørsted er i dag et af verdens største selskaber inden for vedvarende energi og markedsleder inden for havvind

Har samlet omtrent 8.900 ansatte. Er børsnoteret på Københavns Fondsbørs. Den danske stat ejer 50,1 pct.

Havde i 2023 en omsætning på 79,3 mia. kr. og kunne præstere et driftsresultat på 18,7 mia. kr.

ner, at der er projekter, hvor man forsøger at bruge kunstig intelligens til at overvåge og analysere havmiljø omkring havvindmølleparker. Men forskning har også kastet koncepter af sig, der har en mere industriel karakter. Et af projekterne loftede Ørsted sløret for i juli 2024.

”Det drejer sig om en ny installationsteknik, som vi har testet i forbindelse med installation af havvindmøllernes fundamenter i Tyskland. Teknikken betyder, at vi fjerner 99 pct. af støjen i processen, så larmen reelt kun er minimalt over baggrundsstøjen i havet. Det er ikke sikkert, at metoden kan bruges overalt, men alt i alt viser forsøgene, at vi via innovation i visse tilfælde kan gøre en markant lokal forskel, både for livet i havet – særligt havpattedyr – og på sigt også for business-casen, fordi teknologien muliggør en mere effektiv installation og lettere fundamenter,” siger hun.

Standarder bliver vigtige

Selvom innovation vil blive en nøgelfaktor i at få vendt udviklingen på naturområdet, kan den ikke stå alene.

Ingrid Reumert vurderer, at en af de allervigtigste faktorer i forhold til at bekæmpe tab af natur og biodiversitet er, at alle aktører bliver enige om standarder inden for måling af påvirkning af natur.

”Biodiversitetsproblematikken er meget kompleks, men det var klimaudfordringerne også, da vi startede med at se på dem. I dag har vi standarder inden for klima. CO₂-mål og lignende. Mål og standarder har været en game-changer. Udfordringen er, at vi endnu ikke har noget lignende på naturområdet. Der findes ingen internationale standarder for dataindsamling, målemetoder m.v. Det er reelt stadig et umodent område,” siger hun.

Problemet er på sin vis tid, forklarer hun. Uret tikker derudad, mens alle forsøger at finde fælles fodslag.

”Hvis vi bare læner os tilbage og venter på, at internationale standarder kommer på plads, så går der hurtigt ti år. De ti år kan meget vel blive afgørende for naturens helbredstilstand. Det vil påvirke de næste mange generationer. Det er alvorligt, og det er ikke en risiko, vi bør løbe,” siger hun.

Netop derfor har Ørsted også forsøgt at være spydspids i arbejdet med at udvikle fælles standarder i branchen. Det arbejde har konkret resulteret i, at energikoncernen før sommeren 2024 offentliggjorde et biodiversitetsværktøj, der nu er lagt ud til branchen og de øvrige stakeholders.

”Vi har skabt en otte-trins proces til, hvordan man kan blive net-positiv på biodiversitet i havvindprojekter. Det er der ingen i vores branche, der har lavet før. Konceptet er lige nu i en høringsproces, hvor alle andre kan evaluere det og komme med deres input,” siger hun og tilføjer:

”Arbejdet er slet ikke slut, men vi håber, at det i sidste ende kan danne fundament for industristandarder. Det er også vores forsøg på at presse agendaen fremad og få flyttet løsningerne fra forskningsverdenen og over i industrien. Vi forsøger med andre ord at opskalere. Det er der et stort behov for lige nu.”

Flere aktører er opmærksomme på alvoren

Selvom Ørsted måske er blandt de mest højlydte erhvervsstemmer i klima- og naturdebatten, er det reelt gået op for mange an-

“Vi har skabt en otte-trins proces til, hvordan man kan blive net-positiv på biodiversitet i havvindprojekter. Det er der ingen i vores branche, der har lavet før. Konceptet er lige nu i en høringsproces, hvor alle andre kan evaluere det og komme med deres input.”

Ingrid Reumert, Senior Vice President,
Global Stakeholder Relations, Ørsted

dre aktører, hvor presset naturen er globalt set. Ingrid Reumert oplever, at flere og flere tager problemstillingen seriøst og leder efter løsningsmodeller, de kan blive en del af.

”Omfanget af naturkrisen er globalt. Ligesom ved klimakrisen er udfordringen, at den kan være irreversibel. Hvis dyre- eller plantearter bliver udryddet, kan vi ikke få dem tilbage. Presset mod naturen har været enormt i mange år. Data peger på, at vi siden 1970'erne har mistet arter i stort omfang. Det er ikke holdbart. Heldigvis er der generelt kommet mere fokus på problemet de sidste tre-fem år,” siger hun.

Den interesse ser hun flere steder. Politikere begynder at udvise handlekraft, store NGO'er kræver handlingsplaner, og forbrugerne ser i stigende grad med alvor på problemstillingen. En anden tendens er, at store investorer også udforsker området – og den interesse har Ørsted allerede adresseret, fortæller Ingrid Reumert.

”Det er ekstremt positivt og motiverende at se, at der er interesse for at gøre noget ved natur- og biodiversitetskrisen fra alle mulige sider af. Det gælder også fra investorsiden,” siger hun og fortsætter:

”Vi lancerede i den forbindelse sidste år vores såkaldte Blue Bonds. De gav investorer mulighed for at investere i biodiversitet i havet for i alt 100 mio. euro. Det var nyt i vores branche. Men det bedste var nok, at der var så stor interesse for det. Det giver mig håb for, at vi sammen kan bremse naturkrisen – og måske endda vende udviklingen.” ■

FOTO: NICOLAI LORENZEN

Peter Søndergaard Andersen, Vice President,
Head of Sustainability, TDC NET:

Løsningen på naturkrisen kræver handling og samarbejde

Danmarks største leverandør af digital infrastruktur har besluttet, at 30 pct. af dens jordbesiddelser i 2030 skal være beskyttet natur. TDC NET kan dog ikke gøre en signifikant forskel alene. Derfor opfordrer koncernens Vice President, Head of Sustainability, Peter Søndergaard Andersen, til at finde et fælles fodslag i erhvervslivet.

O ver 140 års historie og samspil med det omkringliggende samfund forpligter. Det mener man i TDC NET, og derfor har Danmarks største leverandør af digital infrastruktur vedtaget en omfattende strategi for, hvordan virksomheden kan være med til at genoprette biodiversitet og natur generelt.

Strategien er ambitiøs. TDC NET har valgt at lægge sig op ad internationale anbefalinger fra bl.a. 2022 klimakonferencen COP15 og har derfor sat sig målet, at virksomheden i 2030 skal have udlagt 30 pct. af det areal, den ejer og lejer, til formål, der vil virke naturforbedrende.

Arbejdet med at få det til at ske er allerede i fuld gang, fortæller TDC NET's ansvarlige for klima og natur, Peter Søndergaard Andersen, der har den formelle titel Vice President, Head of Sustainability. Han gør det klart, at der er flere årsager til, at TDC NET har valgt en ambitiøs strategi på naturområdet.

”Vi har været en del af det danske samfund og dets udvikling i mere end 140 år, og det vil vi naturligvis også gerne være de næste 140 år. Vores historiske indflydelse gør, at vi som så mange andre har et medansvar for planetens tilstand – også fremadrettet. Samfundet begynder at anskue naturkrisen som alvorlig. Det gør vi også. Derfor føler vi, at vi har en forpligtelse til at være med til at løse problemerne,” siger han.

Det er dog ikke kun på grund af samfundsansvar, at TDC NET har valgt at stille skarpt på udfordringerne med pres på natur og biodiversitet. Det handler også om forretningsmæssig fornuft. Der er al mulig grund til at tro, at naturkrisen vil medføre fremtidige krav og regulering som dem, vi kender fra klimaproblematikken, vurderer Peter Søndergaard Andersen.

”Vi har en forpligtelse over for vores ejere om at drive en god, sund og fremtidssikret forretning. Her er det interessant, hvordan klimahensyn er blevet centrale på få år. Vi er fx en meget energikrævende virksomhed. Næsten en halv pct. af al strøm i

“Vi har en forpligtelse over for vores ejere om at drive en god, sund og fremtidssikret forretning. Her er det interessant, hvordan klimahensyn er blevet centrale på få år. Vi er fx en meget energikrævende virksomhed. Næsten en halv pct. af al strøm i Danmark går til vores drift af digital infrastruktur. Det har fx gjort byggeri af solcelleparker og energieffektivisering til en god forretning”

Peter Søndergaard Andersen, Vice President, Head of Sustainability, TDC NET

Danmark går til vores drift af digital infrastruktur. Det har fx gjort byggeri af solcelleparker og energieffektivisering til en god forretning,” siger han og tilføjer:

”Derudover har vi lån for to mia. euro, som har en lavere rente, fordi de er hægtet op på klimakrav. Det giver os incitament til at jage den agenda endnu mere. Vi er overbeviste om, at noget lignende vil ske mht. natur.”

Historien har sat sine spor

TDC NET er sammen med sit søsterselskab Nuuday ejet af den australske kapitalfond Macquarie samt de danske pensionselskaber ATP, PFA og PKA. De to søsterselskaber blev etableret i forbindelse med en koncernspaltning, der fandt sted i 2019. Nuuday driver teleforretningen, mens TDC NET ejer, driver og udvikler den bagvedliggende digitale infrastruktur.

Historikken går dog reelt helt tilbage til 1882, hvor erhvervsmanden C.F. Tietgen etablerede den televirksomhed, der senere blev kendt som KTAS og sidenhen TDC. Herefter fulgte årtiers vækst, opkøb, fusioner, statslig monopolisering, privatisering, børsnotering og til sidst en afnotering. I 2018 overtog

den nuværende ejerkreds koncernen. TDC NET har i dag omtrent 2.300 ansatte og hovedkvarter på Teglholmen i København. Virksomheden omsatte sidste år for ca. 6,5 mia. kr. og er langt den største aktør i Danmark inden for digital infrastruktur. TDC NET har eksempelvis 250.000 kilometer kabler liggende i den danske muld og har udstyr stående på 6.000 lokationer – og det er sidstnævnte, der nu skal i spil på en ny måde med naturen i centrum, fortæller Peter Søndergaard Andersen.

”Vi samarbejder bl.a. med Biodiversitetsrådet og Aarhus Universitet. Deres rådgivning har gjort, at vi indledende har valgt at fokusere på, hvad vi kan bruge de arealer, vi ejer og lejer, til mht. naturgenopretning. Vi har overraskende mange lokationer, hvilket skyldes vores historie og datidens teknologi. Fx krævede kobberkabler i gamle dage forstærkerstationer hver syvende kilometer. Meget af den jord er stadig vores,” siger han og tilføjer:

”Men vi starter med de store arealer. Vi vil gerne have volumen i de første projekter. Målet er, at vi skal op på 30 pct. areal med beskyttet natur i 2030. Det betyder, at vi har travlt. Derfor giver det mest mening at fokusere indledende på dem, også fra

POINTER
FRA
ARTIKLEN

- ✓ TDC NET's nye naturstrategi er forankret i både samfundsansvar og langsigtede driftshensyn
- ✓ Første projekt skal sikre biodiversitet og natur på 30 vestsjællandske hektarer
- ✓ Selv mindre aktører kan gøre en stor naturmæssig forskel, hvis deres indsats er koordineret

FOTO: NICOLAI LORENZEN

et naturkvalitetsperspektiv, hvor vi gerne skal skabe store sammenhængende arealer med natur.”

Første skud på stammen

TDC NET's naturstrategi blev søsat i år, og allerede nu er virksomheden i gang med at realisere planerne. Første skud på stammen er et naturgenopretningsprojekt ved Skamlebæk i Odsherred Kommune. Her står et ældre radiotårn, der i dag mest af alt fungerer som mobilmast.

Af årsager, der ifølge Peter Søndergaard Andersen fortæber sig lidt i fortidens tåger, ejer TDC NET her et område på hele 30 hektar. I øjeblikket er virksomheden sammen med samarbejdspartnere fra bl.a. Odsherred Kommune og Naturstyrelsen ved at udforske, hvordan man bedst muligt fremmer natur og biodiversitet her.

”I første omgang har vi etableret et indhegnings- og græsningsprojekt med kvæg sammen med Naturstyrelsen, der har et areal lige ved siden af. Derudover er vi med kommunen ved at udarbejde en naturplejeplan for området. Det inkluderer genopretning af lyngarealer, der skal resultere i, at to arter af truede sommerfugle forhåbentlig vil komme til at trives bedre,” siger han.

Ovenstående er dog kun begyndelsen. Planen skal udbyg-

OM PETER SØNDERGAARD ANDERSEN

Født i 1988 og kandidat i økonomi og ledelse fra Aarhus Universitet i 2015

Siden 2021 Head of Sustainability i TDC NET, siden juni 2024 med titlen Vice President

Fra 2019 til 2021 først Manager, siden Head of Group Transformation i TDC Group

Fra 2016 til 2019 ledelseskonsulent for først Struensee & Co. og derefter QVARTZ (nu Bain & Co)

ges, men først skal områdets fauna undersøges og analyseres. Til det formål har samarbejdspartnere samt lokalbefolkningen i efteråret 2024 afholdt en såkaldt ”bio-blitz” på TDC NET's arealer. Peter Søndergaard Andersen forklarer konceptet:

”En bio-blitz er en arbejdsdag, hvor man forsøger at etablere et øjebliksbillede af fauna og arter på området. I praksis går alle de frivillige rundt og tæller og dokumenterer de insekter og øvrige dyr, der er i de områder, de får tildelt. De data kan eks-

OM TDC NET

Danmarks største aktør inden for digital infrastruktur. Eksempelvis i form af mobilmaster og internetkabling

Ejet af kapitalfonden Macquarie og ATP, PFA og PKA. Er søsterselskab til televirksomheden Nuuday

Har eksisteret i en eller anden form siden 1882, hvor erhvervsikonet C.F. Tietgen etablerede det, der senere blev kendt som KTAS, Københavns Telefon Aktieselskab

Omsatte i 2023 for ca. 6,5 mia. kr. og har ca. 2.300 ansatte. Hovedkvarteret ligger på Teglholmen i Københavns Sydhavn

“Vi skal have skala på naturgenopretningen. Det gør vi konkret ved at samle naboarealer. Den udvikling forsøger vi at fremme vha. et interaktivt kort, som vi laver sammen med Biodiversitetsrådet. Her plotter vi og andre aktører deres arealer ind. På den måde kan man se mønstre og potentiale for større sammenhængende naturarealer. Det bør mange flere virksomheder blive en del af”

Peter Søndergaard Andersen, Vice President, Head of Sustainability, TDC NET

perterne bruge til at analysere området og dets biodiversitet. Konklusionerne vil derefter ligge til grund for den langtidspan for naturgenopretning, vi vil lægge,” siger han.

Vil inspirere andre virksomheder

Peter Søndergaard Andersen afventer med spænding resultaterne af de analyser. Ikke blot fordi de for alvor kan få gang i tiltag, der kan gøre en synlig forskel for lokalområdet. Det handler også om, at hvis Odsherred-projektet for alvor kommer op i omdrejninger, så kan TDC NET reelt konkludere, at virksomheden allerede er en tredjedel af vejen i mål med den strategi, de lancerede ved årsskiftet.

Projektet i Odsherred er nemlig af en betydelig størrelse set i forhold til TDC NET's samlede jordbesiddelser. Det udgør omtrent ti pct. af virksomhedens samlede areal. Det betyder selv sagt, at der er 20 procentpoint op til 2030-målet, men Peter Søndergaard Andersen fortæller, at arbejdet med at finde dem er i fuld gang.

“Vi samarbejder med Biodiversitetsrådet om at screene alle vores 6.000 lokationer og dermed udvælge de områder, hvor der er reelt potentiale for naturgenopretning. Vi har allerede udpeget det næste område, der er på ca. ti hektar, og derudover screenet 25 andre steder, der potentielt kan bringe os op på 27 pct. De sidste tre procentpoint ved vi ikke, hvor skal være endnu. Men vi har altså seks år til at finde dem,” siger han.

TDC NET er trods sine mange lokationer ikke en kæmpe stor dansk jordbesidder. Så man kan med rette spørge, om et par hektarer hist og her overhovedet batter i det store billede? Her har Peter Søndergaard Andersen dog en pointe, som han håber kan inspirere andre virksomheder i deres arbejde med naturgenopretning og biodiversitet.

“Volumen er selvfølgelig vigtig, og vi er selv ikke store nok til at løse alle problemer. Samtidig er opfordringen fra Biodiversitetsrådet at skabe store, sammenhængende naturområder. Det er dem, der virkelig kan gøre en forskel. For at få det til at ske

bliver alle parter nødt til at arbejde sammen – og det inkluderer virksomhederne,” siger han.

Brikker i et større puslespil

Peter Søndergaard Andersen efterspørger grundlæggende, at alle aktører begynder at arbejde tættere sammen og koordinerer deres indsats.

Hvis alle lægger hver deres brik på bordet, kan det resultere i, at hele det samlede puslespil bliver løst. På den måde kan også mindre aktører få en vigtig rolle i det store billede. Det er på den måde, at vi for alvor får sat fart og volumen på den naturmæssige redningsaktion, der er behov for, pointerer han.

“Vi skal have skala på naturgenopretningen. Det gør vi konkret ved at samle naboarealer. Den udvikling forsøger vi at fremme vha. et interaktivt kort, som vi laver sammen med Biodiversitetsrådet. Her plotter vi og andre aktører deres arealer ind. På den måde kan man se mønstre og potentiale for større, sammenhængende naturarealer. Det bør mange flere virksomheder blive en del af,” siger han og tilføjer:

“Det er noget, vi aktivt forsøger at skabe opmærksomhed om. Vi forsøger at være transparente om vores tiltag, og så håber vi, at andre bliver interesserede og gør noget lignende. Det er sådan, vi tror, at vi måske i sidste ende kan skabe det allerstørste impact. Samarbejde er nøglen.”

Selvom TDC NET forsøger at gøre sit, og selvom mange andre virksomheder også er begyndt at se i den naturgenoprettede retning, mener Peter Søndergaard Andersen, at der bliver tale om et langt, sejt træk. Det mener han, at alle lige så godt kan forberede sig på. Det gør han og TDC NET i hvert fald.

“Nogle eksperter taler om, at det vil tage meget lang tid at genoprette det, der i dag er ødelagt. Måske 100 år. Det betyder i praksis, at ingen af os kommer til at opleve de endelige resultater af det, vi sætter i gang. Desværre. Det kommer til at tage tid. Men det er jo ingen undskyldning for ikke at gøre det,” siger han. ■

Sofia Osmani, borgmester,
Lyngby-Taarbæk Kommune:

Lyngby-Taarbæk

Kommunes natur bliver endnu vildere

Lyngby-Taarbæk Kommune ligger helt i top i det nationale Naturkapitalindeks, der måler tilstanden af biodiversitet i landets kommuner. Det skyldes bl.a., at man har en række store, fredede naturområder, men også, at kommunen arbejder målrettet og med en langsigtet strategi på området. Borgmester Sofia Osmani (K) er stolt af resultaterne og fortæller her, hvordan kommunens natur frem mod 2030 skal blive endnu vildere.

Udsigten fra borgmester Sofia Osmanis kontor på Lyngby Rådhus viser meget godt, hvorfor Lyngby-Taarbæk Kommune ligger helt i top, når man måler de danske kommuners biodiversitet. Selvom den ikoniske funkisbygning ligger midt i den nordsjællandske by, kan man se langt ud ad Klampenborgvej, hvor et grønt bælte af træer leder helt ud til Dyrehaven – et af kommunens smukkeste skovområder.

“Det er faktisk en grøn korridor, jeg kan se ned ad, og det er ret fantastisk. Når man ser vores kommune fra oven, vil man opleve, at der er rigtig meget grønt og blå – ikke kun i form af parker og skove og søer, men også ind imellem bebyggelsen. Det skal vi være rigtig glade for – og det skal vi passe rigtig godt på,” siger Sofia Osmani.

Topscorer i biodiversitet

At Lyngby-Taarbæk Kommune er et meget grønt område, bliver klart, når man konsulterer Naturkapitalindekset, der er udarbejdet af DCE, Aarhus Universitet, i projektet 'Biodiversitet Nu'. Deres beregninger bygger på data om arealtyper fra Danmarks Miljøportal, Kortforsyningen samt Landbrugsstyrelsen og beregning af bioscore fra det danske biodiversitetskort. Formålet med opgørelsen af naturkapital for kommuner er at give et databaseret billede af værdien af kommunernes levesteder for truede arter. Og da indekset blev offentliggjort i 2020, var det med Lyngby-Taarbæk Kommune som nr. 1 med 100 ud af 100 mulige point for kommunens naturarealer – mens det blev til en fjerdeplads med 64 ud af 100 point for kommunens generelle arealer. Alt i alt nok til at kalde kommunen for en af landets førende, når det gælder biodiversitet. Det glæder Sofia Osmani: “Jeg synes faktisk, det er ret flot, at vi ligger så godt, som vi gør, når man sammenligner os med andre kommuner – især fordi vi stadigvæk er en bykommune. Det er noget, vi er stolte af, og jeg oplever også, at borgerne sætter meget stor pris på det. I forhold til natur, så har vi fået rigtig meget foræret – forstået på den måde, at vi har en masse forskelligartede, fredede og beskyttede områder med både skove, enge, moser, søer og vandløb. Det er selvfølgelig med til at give os et højt biodiversitetsindeks, ligesom vi har nogle gode spredningskorridorer, så på den måde er der en sammenhæng i vores grønne områder.”

SOFIA OSMANI

Født i 1979 og uddannet cand.scient.pol. fra Københavns Universitet

Siden 2014 Borgmester i Lyngby-Taarbæk Kommune

Siden 2002 Medlem af kommunalbestyrelsen i Lyngby-Taarbæk Kommune

Fokusområder: Skoleområdet og en balanceret byudvikling i respekt for historien og de grønne områder

Fra 2007 til 2014 Specialkonsulent på Danmarks Tekniske Universitet og før det konsulent hos Dansk Erhverv

POINTER FRA ARTIKLEN

- ✓ Det er vigtigt at handle mere strategisk med biodiversitet, end man gjorde for bare få år siden
- ✓ Erhvervslivet skal inddrages i processerne
- ✓ Det er ikke kun skove og søer, der er i fokus – det er lige så vigtigt at finde metoder til at få biodiversitet ind i de bebyggede områder

“Det handler også om at finde ud af, hvordan vi får biodiversitet ind i de bebyggede områder – altså i gadebilledet og i de parker, vi selv har”

Sofia Osmani, borgmester, Lyngby-Taarbæk Kommune

Det handler om mere end skove og søer

De beskyttede naturarealer i Lyngby-Taarbæk Kommune tæller bl.a. Mølleådal, de store søer – Lyngby Sø, Furesø, Bagsværd Sø – samt Åmosen, Dyrehaven og kysten ved Taarbæk. De vejer tungt i forhold til natur og biodiversitet, hvilket de fornævnte 100 point vidner om, men netop derfor er det også i den anden kategori – de generelle arealer – at borgmesteren mener, der er plads til forbedring: “De fredede naturområder har vi fået i gave, men for at understøtte dem handler det for os om at finde ud af, hvordan vi også får biodiversitet ind i de bebyggede områder – altså i gadebilledet og i vores parker. Det er her, vi møder det grønne i hverdagen, og det har en stor betydning. Hvis du går ned på stationen her bagved, så vil du se, at der er anlagt nogle nye bede, og det er jo også en måde at få noget grønt ind i bybilledet på.”

Erhvervslivet inddrages via nyt udvalg

En anden metode til at få mere grønt i bybilledet er ved at involvere erhvervslivet og større, private grundejere i bestræbelserne på at gøre kommunens arealer grønnere og vildere. Bl.a. til det formål har man etableret et § 17, stk. 4-udvalg om bæredygtighed. Udvalget skal gennem et samarbejde med eksterne aktører, virksomheder og organisationer, fx vidensbynetværket og dets medlemmer, medvirke til at implementere bæredygtighedsstrategien, ligesom man skal sørge for at udbrede kendskabet til det charter for biodiversitet, man har udarbejdet.

“Jeg oplever, at de fleste virksomheder enormt gerne vil understøtte en grøn dagsorden. Vi forsøger at skabe opmærksomhed om emnet, hvilket gør, at det bliver et naturligt valg for både borgere og virksomheder at tænke det grønne ind i hverdagen,” siger Sofia Osmani.

Handleplan for biodiversitet udstikker retning

Natur og biodiversitet er med andre ord kommet på dagsordenen i Lyngby-Taarbæk Kommune, men sådan har det ikke altid været, erindrer Sofia Osmani, der blev valgt ind i kommunalbestyrelsen i 2002.

“Da jeg blev valgt ind i kommunalbestyrelsen, var biodiversitet ikke noget, vi snakkede ret meget om. Når vi talte om de grønne områder, var det ud fra et perspektiv om deres rekreative værdi for borgerne. På den måde har vi altid haft en holdning til vores grønne områder, men det er klart, at her i starten

af 2020'erne er der kommet et øget fokus på biodiversitet. Så vi arbejder mere strategisk med det i dag, end vi gjorde for 5 eller 10 år siden.”

Sidste år vedtog en enig kommunalbestyrelse således en strategi på området for biodiversitet. Handleplanen “Vildere Lyngby-Taarbæk 2030” beskriver over 43 sider kommunens grønne områder og udstikker en retning for, hvordan de skal plejes og udvikles frem mod 2030.

“Helt konkret handler det i høj grad om at omlægge til naturvenlig drift af vores grønne områder. Det kan fx være, at nogle områder har bedre af at blive brændt af i stedet for, at arealet plejes med maskinel slåning. Det kan være noget med at udså flere hjemmehørende arter. Eller det kan dreje sig om at omlægge nogle af vores vejbede, så de ikke blot er chaussé-sten, men måske også indeholder vilde blomster eller stauder,” siger Sofia Osmani.

Et andet område, hvor biodiversitet og bæredygtighed er blevet en fast del af dagsordenen, er i forbindelse med udviklingsprojekter. “Historisk set har det været meget debatteret, om vi skal bygge på grønne områder – det har vi ikke altid været enige om. Eksempelvis tracéet langs motorvejen har været et grønt bælte, men vi har valgt at bebygge en del af det. Så indimellem sker der indhug i grønne områder, fordi vi skal lave arealudvikling, men vi er meget opmærksomme på, at det skal ske i de områder, der allerede er bebygget.”

Træfældning kan få borgerne på barrikaderne

Noget af det mest synlige grønne i de bebyggede områder er vejtræer, og derfor er man også ved at udarbejde en politik for dem. Man beskærer så vidt muligt frem for at fælde, og når det indimellem er nødvendigt at fælde et træ, sørger kommunen for at plante nye – omend det ikke altid kan være på samme sted.

Et fældet vejtræ er ifølge borgmesteren noget, der kan få borgerne op af stolene, og så gælder det om at være skarp i kommunikationen.

“Vi fælder ikke noget, vi ikke synes er nødvendigt. Men hvis vi ikke en gang imellem fælder noget og planter nyt, så vil de kommende generationer ikke have nogen træer, som de kan værne om – for så er de alle sammen blevet gamle samtidig. Vi har et projekt lige nu i Bondebyen, hvor vi skal lave et LAR-projekt (Lokal Afvanding af Regnvand, red.), og det gør vi ved at genskabe et gadekær. Men det kan vi ikke gøre uden at fælde ét – måske to – smukke, gamle piletræer. Det gør rigtig, rigtig ondt

GRØNNE OMRÅDER I LYNGBY-TAARBÆK KOMMUNE

De biologiske kerneområder i Lyngby-Taarbæk Kommune er Furesøen, Frederiksdal skovdistrikt, Bagsværd sø, Lyngby sø, Lyngby Åmose og Jægersborg Dyrehave

Mølleåen og den omkringliggende ådal er udpeget som spredningskorridor mellem kerneområderne i den vestlige og den østlige del af kommunen

Områderne i Ermelundskilen og i Fæstningskanalen, Borrebakken og Troldehøj er udlagt som potentielle spredningskorridorer med potentiale for forbedring som levesteder

“Da jeg blev valgt ind i kommunalbestyrelsen, var biodiversitet ikke noget, vi snakkede ret meget om”

Sofia Osmani, borgmester, Lyngby-Taarbæk Kommune

at fælde dem, men omvendt er det en forudsætning for at lave noget andet grønt. Og så planter vi nye træer, der om 20, 30, 40 år vil stå og være store og smukke.”

I dialogen med borgerne forsøger man fra kommunens side også at opfordre til, at borgerne også selv indretter deres private haver på en måde, der tager hensyn til naturen. Kommunen sør-

ger selv for en række konkrete tiltag såsom at etablere insekthoteller i forbindelse med vejbede eller at lade væltede træer blive liggende og formulde af sig selv – hvis de ikke er til gene. “Nogle steder kommer det til at se lidt vildere ud, og det skal man jo også vænne sig lidt til, for mange er vant til, at det ser mere poleret ud,” slutter Sofia Osmani. ■

“Nogle steder kommer det til at se lidt vildere ud, og det skal man jo også vænne sig lidt til, for mange er vant til, at det ser mere poleret ud”

Sofia Osmani, borgmester,
Lyngby-Taarbæk
Kommune

Mads Steinmüller,

Head of Climate & Nature, Danske Bank:

Naturhensyn bliver en central del af fremtidens risikoanalyser

Danske Bank har etableret en afdeling, der skal sørge for at integrere natur i bankens investeringsprocesser. Afdelingens chef er Mads Steinmüller. Han spår, at naturhensyn inden for få år vil nå samme niveau, som vi i dag kender fra klimaområdet. Virksomhederne kan derfor lige så godt begynde at forberede sig.

Virksomheders direkte og indirekte påvirkning af naturen er et problemfelt, der får mere og mere opmærksomhed. Problemfeltet er ikke nyt, men meget tyder på, at det inden for en kort årrække potentielt vil fylde lige så meget som klimapåvirkning. Det vurderer Mads Steinmüller. Han har siden slutningen af sidste år stået i spidsen for den nyligt etablerede afdeling Climate & Nature, der er en del af Danske Banks afdeling for Asset Management. Afdelingen har bl.a. til opgave at analysere både kunders og koncernens egne investeringer med fokus på klima og natur.

Analysen af investeringsobjekters påvirkning af naturen har indtil videre indtaget en sekundær position i forhold til andre elementer under paraplyen ESG (Environmental, Social & Governance). Men det, spår Mads Steinmüller, vil ændre sig inden for overraskende kort tid.

”Vi står på sin vis samme sted med naturagendaen, som vi gjorde med klima for ti år siden. Vi ved endnu kun lidt om, hvad kravene til virksomhederne bliver. Vi mangler også data og rammeværktøjer. Men vi ved, at udviklingen kommer til at gå stærkt. Det skyldes, at vi ikke igen behøver at opfinde alt fra start. Vi kommer til at genbruge nogle af de værktøjer, vi har udviklet til at måle klimapåvirkning,” siger han.

Det vil i praksis betyde, at virksomheder i fremtiden givetvis skal afrapportere om emner som direkte og indirekte påvirkning af biodiversitet og vandmiljø. Præcis som de i dag gør inden for klima. Det er en udfordring, som Mads Steinmüller og hans team tager alvorligt.

”Vores udgangspunkt er, at kloden er udfordret af to kriser. Den ene er klimakrisen, den anden er biodiversitetskrisen. Begge er en udfordring for samfundet og økonomien. De udgør også en risiko for virksomhederne og dermed investorerne. Vores rolle er at styre vores kunder sikkert gennem den udfordring,” siger han.

Kompleksiteten er problematisk

Danske Banks afdeling Climate & Nature blev formelt etableret 1. november 2023. Den hører hjemme i koncernens nye domicil på Bernstorffsgade i København og er en del af et team, der fokuserer bredt på ansvarlige investeringer, og som har omtrent 18 ansatte. Afdelingen arbejder tæt sammen med bankens portefølje-managere, der tæller over 100 investeringsekspert.

Baggrunden for etableringen af den nye afdeling var på den ene side, at topledelsen havde besluttet, at Danske Bank selv skulle måle på sin egen direkte og indirekte påvirkning af naturen. Det grundlæggende rationale var, at man som ansvarlig kapitalforvalter er nødt til at forstå, dels hvordan klima- og naturrelaterede faktorer kan påvirke afkastet fra investeringer, og dels hvordan investeringer modsat kan påvirke klimaet og naturen.

Behovet for at etablere afdelingen kom dog også et andet sted fra, idet både virksomheder og potentielle investorer er begyndt at udvise interesse for området. Det står dog klart, at der er stor mangel på viden om, hvad det konkret er for nogle risici, man i fremtiden står til at skulle inkludere i målinger og afrapporteringer.

Den manglende viden har Danske Bank dokumenteret i en undersøgelse, som banken foretog sidste år på baggrund af ESG-rapporter fra 100 af de største virksomheder i de nordiske lande. Undersøgelsen viste, at mens langt de fleste virksomheder erkender, at naturpåvirkning er et risikoområde for dem, så siger 73 pct., at de finder kompleksiteten på området problematisk.

Derudover viste undersøgelsen, at de danske virksomheder er dem, der finder problemfeltet mest udfordrende. Det mener Mads Steinmüller, der er en logisk forklaring på.

”Der er forskelle på de nordiske lande og de virksomheder, der har vokset sig store her. Mens Danmark fx har store medicinal- og transportvirksomheder, huser de andre lande flere virksomheder, der udspringer af naturressourcer. Fx i minedrift. Det har måske givet dem en historisk fornemmelse af, hvad deres

OM MADAS STEINMÜLLER

Født i 1988. Kandidatgrad i økonomi fra Syddansk Universitet i 2015

Siden oktober 2023 leder af afdelingen Climate & Nature i Danske Bank

Fra 2017 til 2023 ESG Specialist i Danske Bank Asset Management

Fra 2015 til 2017 Investment Advisor, Handelsbanken

POINTER FRA ARTIKLEN

- ✓ Erfaringer fra klimaområdet gør, at nye krav til naturhensyn kan komme overraskende hurtigt
- ✓ Kommende regulering kan give virksomheder udfordringer
- ✓ Fokus på naturpåvirkning kan åbne mange nye forretningsmuligheder

“Vores udgangspunkt er, at kloden er udfordret af to kriser. Den ene er klimakrisen, den anden er biodiversitetskrisen. Begge er en udfordring for samfundet og økonomien. De udgør også en risiko for virksomhederne og dermed investorerne. Vores rolle er at styre vores kunder sikkert gennem den udfordring”

Mads Steinmüller, Head of Climate & Nature, Danske Bank

“Lige nu bliver der fra flere sider arbejdet med at skabe rammeværktøjer, der kan være et fundament for afrapportering af naturpåvirkning. Der er brug for standarder. Her forventer jeg, at vi kan trække på erfaringerne fra klimakrisen”

Mads Steinmüller, Head of Climate & Nature, Danske Bank

påvirkning er på nærområdets natur. Det er noget mere uigenkendsigtigt for mange danske virksomheder,” siger han.

Risikoen er reel

En af årsagerne til, at mange virksomheder giver udtryk for, at beregninger af naturpåvirkning er en svær størrelse, er ifølge Mads Steinmüller, at begrebet ”natur” i sig selv er bredt. Vi har i mange år talt om miljøpåvirkning, men nu er der kommet nye begreber i fokus.

Deriblandt er biodiversitet – forstået som artsbredden i både flora og fauna. Den kan ændre sig i negativ retning som konsekvens af både befolkningstilvækst og virksomheders drift, men den kan også ændre sig som konsekvens af klimaforandringer. Det er med til at gøre udfordringen endnu mere kompleks.

Mads Steinmüller mener, at mange virksomheder skal ændre deres syn på, hvordan de påvirker naturen. De fleste vil enten direkte eller indirekte have en påvirkning. Derudover er mange virksomheder reelt mere afhængige af naturressourcer, end de måske lige går og tror. Naturens tilstand påvirker ofte deres drift, understreger han.

”Naturen er en af de vigtigste leverandører til rigtig mange virksomheder. Man tænker måske ikke over det, men World Economic Forum estimerer eksempelvis, at omtrent halvdelen af den globale BNP er afhængig af naturens ressourcer. Det er logisk nok, når man tænker over det,” siger han og fortsætter:

”Tag et bryggeri som eksempel. Hvis du placerer det et sted i Indien, hvor der oftere og oftere kommer tørke på grund af klimaforandringer, vil det påvirke bryggeriets adgang til vand. Det vil kunne lukke produktionen i perioder. Samtidig kan omstillingen til regenerativt landbrug hjælpe med at opretholde jordens sundhed og biodiversitet, hvilket kan gøre bryggeriet mere modstandsdygtigt over for klimatiske udsving. Det kan sikre en mere stabil adgang til råvarer og dermed opretholde produktionen selv under ugunstige forhold.”

Reguleringen er på vej

Klimakrisen og bevidstheden omkring den har i dag resulteret i krav til virksomheder, som for et årti siden nærmest virkede som science fiction. Handel med CO₂-kvoter, beregninger af under-

leverandørers emissioner og ambitiøse strategier for nulemissioner gennemsyrrer i dag erhvervslivet. Lovkrav har været et centralt element i den udvikling.

Mads Steinmüller forventer, at vi står over for en lignende udvikling på naturområdet. Hvordan den kommende lovgivning vil se ud, hvornår den skal implementeres, og hvordan den vil udvikle sig, er endnu uklart. Men den er på vej, og den vil udvikle sig til at blive omfattende, vurderer han.

”Reguleringen er hurtigt på vej. EU er fx på vej med en afskovningslov. Den betyder, at virksomheder, der importerer træ, kaffe, palmeolie, kød og lignende vil skulle bevise, at deres produkter er afskovningsfri. Det kan blive udfordrende, for hvordan beviser man lige, at man ikke indirekte har forårsaget skovfældning i Asien eller Sydamerika? For at sikre overholdelse af disse regler vil virksomheder skulle investere betydeligt i due diligence-systemer og i deres forsyningskæder. Manglende compliance kan bl.a. føre til høje bøder,” siger han.

Heldigvis starter vi ikke fra bunden af. Mads Steinmüller forventer som nævnt, at vi generelt vil kunne genbruge mange af de erfaringer, vi har fra klimaindsatsen. Et eksempel på det er brugen af Science Based Targets (SBT), der er internationale standarder til brug i klimatisk sammenhæng.

”Lige nu bliver der fra flere sider arbejdet med at skabe rammeværktøjer, der kan være et fundament for afrapportering af naturpåvirkning. Der er brug for standarder. Her forventer jeg, at vi kan trække på erfaringerne fra klimakrisen, og at der vil blive udviklet SBT-lignende standarder for natur og biodiversitet. Det vil på sigt give virksomhederne redskaber til at integrere naturpåvirkning i deres forretning,” siger han.

Som det er lige nu, er de redskaber dog ikke på plads. Det kan give udfordringer for virksomheder, der bliver ramt af rapporteringskrav i stil med de afskovningsregler, der er på vej fra EU. De ventes at træde i kraft ved årsskiftet. Indledende påvirker reglerne dog kun de allerstørste virksomheder.

En verden af muligheder

Selvom kommende regulering kan blive en forretningsmæssig hovedpine for mange virksomheder, og at der er mange udfordringer forude, advarer Mads Steinmüller imod, at man fokuse-

OM DANSKE BANK

Danmarks største finanskoncern, der arbejder med alt fra bankvirksomhed til realkredit og pension

Har over 20.000 ansatte og bankdivisioner i de øvrige nordiske lande samt Nordirland

Havde i 2023 koncernindtægter på 52,4 mia. kr. og kunne levere et resultat før skat på 26,7 mia. kr.

rer for meget på hullerne i osten. Ligesom vi har set på klimoområdet, vil implementeringen af nye rutiner være en indledende udfordring, hvorefter de vil blive indarbejdet gradvist, i takt med at erfaringsgrundlaget stiger.

Faktisk råder Mads Steinmüller generelt erhvervslivet til at se på naturudfordringerne gennem de positive briller. Én ting er, at det overordnet er godt for os alle, at der er kommet fokus på bæredygtighed på naturområdet.

Noget andet er, at udviklingen udgør en forretningsmulighed. Ligesom vi har set inden for andre områder, vil der i naturammenhæng være behov for innovation.

Mads Steinmüller minder om, hvordan fokus på produktion af grøn energi og energibesparelser har placeret Danmark i en stærk international position. Fokus på bæredygtig natur kan

åbne lignende forretningsmuligheder. Han kommer med et par eksempler:

”Naturgenopretning bliver et centralt element i at løse biodiversitetskrisen. Nye teknologier bliver altafgørende i genoprettelsen af naturen. I landbruget taler man om brug af droner, der kan give et bedre billede af jordens tilstand. Man taler om at bruge lasere til at fjerne ukrudt uden brug af kemiske ukrudtsmidler. Der er mange spændende løsninger under udvikling,” siger han.

Generelle holdningsændringer blandt forbrugere og produktionsvirksomheder kan også give nye muligheder.

”Virksomhederne reagerer jo på deres kunders adfærd, og der er stigende opmærksomhed på netop naturpåvirkningen. Det kan medføre større efterspørgsel efter afgrøder, der er dyrket på naturpositiv vis – forstået som, at de i sig selv virker naturgenoprettende. Det kan eksempelvis være kaffe, der er dyrket i skoven, hvilket bl.a. er bedre for biodiversiteten og mere beskyttende over for klimaforandringer. Der vil helt sikkert være flere landmænd verden over, som kan se forretningsmuligheder i det, og det vil i sig selv også gøre en forskel,” siger han og tilføjer:

”I det hele taget ser vi mere og mere, at virksomheder bliver underlagt det, vi kalder Social Licence to Operate. Samfundets holdninger ændrer sig. Reguleringen kommer. Det hele skubber endnu mere til udviklingen. Det bliver vi som kapitalforvalter nødt til at tage til os – og jeg kan kun råde alle virksomheder til at gøre det samme. Udviklingen kan komme hurtigere, end mange går og tror.” ■

A man with a beard, wearing a blue denim shirt and pants, is sitting on a large, rectangular hay bale. He is looking off to the right. The background is a lush green field with more hay bales and trees in the distance. The image is framed by a red and white diagonal graphic in the top left corner.

Thomas Høgenhaven, Managing Partner,
Planetary Impact Ventures:

Regenerativ investering

skal genoprette naturen

Vi befinder os i en global natur- og ressourcekrise. Den erkendelse er Thomas Høgenhaven nået frem til for flere år siden. Men han har et forslag, der kan bidrage til at løse nogle af problemerne. Det handler om at genopbygge planeten via regenerative investeringer i virksomheder, der opererer inden for bæredygtighed og planetære grænser. Investeringerne foregår via investeringsfonden Planetary Impact Ventures, der blev stiftet i 2020.

Der var egentlig ikke noget i Thomas Høgenhavs karriereforløb, der tydede på, at han skulle blive en engageret forkæmper for naturen. Han startede ud med statskundskab på Københavns Universitet og tog senere en ph.d. i IT-ledelse på CBS.

”Jeg har en blandet baggrund. Jeg har bl.a. været mange år i et firma, der hedder Better Collective, hvor vi var stærke på IT og teknologi frem til vores børsnotering i 2018. Så jeg har siddet rigtig meget bag en skærm,” siger Thomas Høgenhaven, medstifter og Managing Partner i Planetary Impact Ventures.

At han er endt i sin nuværende position, skyldes ikke nogen enkeltstående begivenhed eller en pludselig åbenbaring. Han begyndte at føle en stærk trang til at lave noget andet, der ikke havde med IT at gøre. Så han startede som underviser på Institut for Statskundskab og lavede et fag om iværksætteri, hvor han bad de studerende fortælle, hvilke problemer de gerne ville arbejde med.

”Jeg tænkte, at de ville gøre det samme som min generation: forfølge økonomisk vækst og udbredelse af kapitalisme og derigennem demokrati. Men det blev helt anderledes. De kom alle sammen med nogle udprægede impact-formål. Mange var noget med klima, biodiversitet, affald eller sociale formål. Det var et ret stort skifte, der var sket med ungdommen, kunne jeg se.”

Det satte nogle tanker i gang hos Thomas Høgenhaven. Han fik lyst til at være en del af løsningerne og begyndte at læse mere om finanssystemer, fødevarer, landbrug og biologi. Han begyndte at forstå naturen og mødte ligesindede, hvilket fostrede idéen til den regenerative investeringsfond Planetary Impact Ventures.

”Når man forstår, hvad der sker, så forstår man også, at den er helt gal. Det gik op for mig, at det var virkelig, virkelig alarmerende, det, der skete og stadig sker. Jeg blev nødt til at prøve at hjælpe, og min værktøjskasse var iværksætteriet. Jeg mente, at der var brug for nogen, der kritiserede det nuværende system, men også nogen, der kunne være med til at besvare spørgsmålet: Hvad skal vi så i stedet for?”

Thomas Høgenhaven påpeger, at hans energi ligger i at prøve at bygge op i stedet for at kritisere. Men han understreger

“Når man forstår, hvad der sker, så forstår man også, at den er helt gal. Det gik op for mig, at det var virkelig, virkelig alarmerende, det, der skete og stadig sker. Jeg blev nødt til at prøve at hjælpe”

Thomas Høgenhaven, Managing Partner, Planetary Impact Ventures

også, at investeringsfonden ikke ville eksistere uden aktivisterne og alle dem, der har tænkt, talt og handlet på emnet i de seneste 40 år.

”Så vores bidrag er at få iværksætteriet og finansverdenen til at spille en positiv rolle i vores økosystemer. Det er også dét, der tiltrækker virkelig mange gode mennesker omkring os. For rigtig mange har jo forstået krisernes alvor og vil gerne bruge deres energi, tid og penge på at være en del af løsningen. Her er vi ved at skabe et sted, hvor det kan lade sig gøre.”

Regenerativ investering

Investeringsfondens filosofi er regenerativ investering. Men hvad menes der egentlig med det?

”Regenerativ investering er på nogle punkter det modsatte af traditionelle investeringsmetoder. I klassisk økonomi handler det

POINTER FRA ARTIKLEN

- ✓ Vi trækker i dag for mange ressourcer ud af naturen og belaster økosystemerne ud over planetens grænser
- ✓ Med regenerative investeringer er målet at investere i virksomheder, der genopbygger livet på planeten
- ✓ Fondens mål er ikke at opnå en bestemt størrelse men at skabe reelle forandringer

“Vi er nødt til at forstå, at hvis vi bliver ved med at dræne planeten for ressourcer uden at give noget tilbage, så har vi ingen fremtid. Så har vi ikke noget udbytte. Så simpelt er det”

Thomas Høgenhaven, Managing Partner, Planetary Impact Ventures

om at tage så meget som muligt fra verden og omdanne det til økonomisk værdi. Men vi ved fra økosystemer, at hvis vi bliver ved med at hive ressourcer ud uden at genopbygge dem, så kollapser systemet. Så for os handler regenerativ investering om at bruge investeringer som en ressource til at tjene verden, tjene livet, ikke kun menneskelivet, men også de andre arter på planeten. For vi hænger jo intimt sammen med resten af livet, selv om vi er kommet for skade at glemme det,” siger Thomas Høgenhaven.

Han understreger, at regenerativ investering ikke blot er en teoretisk idé, men en nødvendighed, hvis vi vil sikre planetens langsigtede sundhed.

“Vi er nødt til at forstå, at hvis vi bliver ved med at dræne planeten for ressourcer uden at give noget tilbage, så har vi ingen fremtid. Så har vi ikke noget udbytte. Så simpelt er det. Regenerativ investering er et forsøg på at vende denne destruktive tendens ved at investere i projekter, der ikke blot skaber økonomisk værdi, men som også arbejder for at genoprette balancen i naturen,” forklarer han.

Planetære grænser sætter rammerne

Fonden har ikke et langsigtet mål om at opnå en bestemt størrelse. Dels fordi det har en værdi i sig selv at fokusere på dét, der allerede er, og ikke altid have øjnene rettet mod det næste. Dels fordi målet er at være en god medspiller for naturen, som kan arbejde sammen med de andre arter og ikke være en invasiv art, der ødelægger alt på vores vej, forklarer Thomas Høgenhaven. Inden for de rammer arbejder fonden med et afkastmål på 7-9 pct. om året.

Fonden skal bevise, at det er muligt at drive virksomheder inden for de 'planetære grænser'. Et godt pejlemærke på, hvad disse grænser er, blev skabt med den banebrydende undersøgelse fra 2009 af den svenske professor i miljøvidenskab Johan

Rockström m.fl., der identificerede ni miljømæssige grænser, der er afgørende at holde os inden for for at opretholde stabilitet i Jordens natur og økosystemer. I dag overskrider vi seks af de ni grænser (læs mere om de ni planetære grænser på side 8, red). Det er dog ikke alle typer virksomheder, der arbejder med 'bæredygtighed' på den ene eller den anden måde, som er i søgelyset for fonden. Der skal tænkes regenerativt.

“Vi har en ret klar idé om, hvad det er for en verden, vi gerne vil være med til at skabe. Det er et nyt landbrugs- og fødevarer-system, der er uden pesticider, og hvor vi ikke jordbearbejder ret meget. Det er et system, hvor vi spiser mere plantebaseret og ideelt set også mere lokalt. Det vil sige, at vi skal sørge for, at jorden er mere levende. Der skal være flere svampe og mikrobakterier i jorden, fordi så behøver man ikke så meget gødning og slet ingen kemisk input, og man binder kulstof. Hvis

OM PLANETARY IMPACT VENTURES

Stiftet i 2020 af Thomas Høgenhaven og bl.a. entreprenører fra Aarstiderne. Virksomhedens filosofi er at medvirke til at genoprette naturen via regenerativ investering. Fokus er på virksomheder, der arbejder med regenerativt landbrug, fødevarer-systemer og biodiversitet i en eller anden form. Filosofien er, at langsigtet afkast kun kan opnås, hvis virksomheden arbejder inden for de planetære grænser. For Planetary Impact Ventures handler succes derfor ikke kun om økonomisk afkast, men også om at skabe reelle forbedringer for naturen. Bestyrelsen består i dag af Jacob Jelsing (forperson), Silja Nyboe Andersen, Frederikke Aasted og Mikkel Palsby.

OM THOMAS HØGENHAVEN

Thomas Høgenhaven er født i 1983 og har en kandidat i statskundskab fra Københavns Universitet

Siden 2020 Managing Partner, Planetary Impact Ventures

Siden 2019 Bestyrelsesformand i Fælleshaven A/S

Fra 2021 til 2024 Bestyrelsesmedlem, Agrain

Fra 2021 til 2023 Bestyrelsesformand i RE-ZIP, p.t. medlem

Fra 2019 til 2021 Næstformand i TechDK Kommissonen

2019 Ekstern lektor, Københavns Universitet

Fra 2009 til 2018 Chief Product Officer m.m., Better Collective

2012 Cornell University, Visiting Scholar

Fra 2011 til 2013 Ph.d. i IT-ledelse på CBS

virksomheder er en del af den rejse, så er de grundlæggende et godt match for os,” forklarer Thomas Høgenhaven.

Hvordan udvælges virksomhederne?

Selve tilgangen til virksomhederne kan være forskellig. Det starter grundlæggende med at vurdere, om virksomhedens forandringsteori er kompatibel med fondens vision. Hvis virksomheden er i Danmark, er en del af dialogen ofte en gåtur i skoven, hvor de fortæller deres historie, hvad forretningsmodellen er – og om deres forståelse af naturen. Fonden dykker også ned i virksomhedens værdikæde og forsøger at belyse, om det virkelige er en god idé eller bare en god historie.

”Der er altid en afvejning af fordele og ulemper i det her. Vi har ikke fundet noget, der er perfekt endnu, og vi skal forholde os til de konkrete fordele og ulemper i det samlede billede. Vi taler også nogle gange med andre interessenter, fx NGO’er eller dele af deres værdikæde, for at få et bedre indblik i virksomhederne. Kommer de igennem nåleøjet, så laver vi derefter en due diligence som i traditionelle investeringer.”

Fokusområdet er virksomheder, der arbejder med regenera-

tivt landbrug, fødevarer-systemer og biodiversitet i en eller anden form. Og virksomhederne kan spænde fra iværksættere, der har været i gang i et halvt år, til Aurion i Hjørring, der blev stiftet for 50 år siden. Aktuelt har fonden investeret i 10 forskellige virksomheder: Agrain, Aurion, Foodture, Fælleshaven, Nordic Microbes, Novobiom, Nutrumami, RE-ZIP, Rock Flour Company og SoilSense.

Agrain, stiftet i 2019, fokuserer eksempelvis på upcycling. Konkret handler det om mask, der er restkorn fra bryggeriindustrien. Bryggerier fjerner stivelsen fra korn som byg, hvede og rug og omdanner den til sukker, der anvendes til at brygge øl. Efter ekstraktion af stivelsen er kornene, nu kaldet mask, blevet et biprodukt. Men Agrain skaber en ny kategori af velsmagende og nærende fødevarer ingredienser ved at upcycle mask.

Et andet eksempel er Nordic Microbes, stiftet i 2021. En biotekvirksomhed i Odense, hvis vision er en produktiv, rentabel fødevarerproduktion, der erstatter pesticider og kunstgødning med effektive biologiske løsninger.

Nordic Microbes udvikler og sælger derfor en ny generation af produkter til landbruget, som indeholder nøje udvalgte, naturlige og gavnlige mikroorganismer.

Afkast vs. genopbygning af Jorden

En af de største udfordringer for Planetary Impact Ventures er at balancere ønsket om økonomisk afkast med målet om at genopbygge planeten. Thomas Høgenhaven erkender, at der er en naturlig spænding mellem disse to mål, men han ser det som en nødvendig udfordring.

”Jeg tror, at vi er nødt til at starte med at anerkende, hvad planeten kan rumme, og hvad den ikke kan rumme. Hvis vi ignorerer planetens grænser og bare fokuserer på økonomisk vækst, vil vi hurtigt nå til et punkt, hvor vi ikke længere kan skabe nogen form for afkast,” siger han.

Investorerne skal være tålmodige, for der investeres ikke for at opnå kortsigtede økonomiske gevinster. Filosofien er, at langsigtet afkast kun kan opnås, hvis virksomheden arbejder inden for de planetære grænser.

”Vi vurderer succes på flere niveauer. Selvfølgelig er økonomisk afkast vigtigt, men det er ikke det eneste mål. Vi ser først og fremmest på, hvordan vores investeringer påvirker miljøet og bidrager til at genopbygge naturen. Har virksomheden formået at frigøre areal til bedre formål? Har den forbedret Jordens sundhed? Disse faktorer er vigtigere end de økonomiske resultater. Men udsigterne til en sund økonomi i virksomheden er forudsætningsvis, at virksomheden kan eksistere på sigt – så på den måde hænger de to sammen.”

Hvem er investorerne?

For at kunne investere i fonden kræves som minimum en million kroner. Mindre beløb fra små investorer ville stille større krav fra EU og Finanstilsynet samt indebære en kompleksitet, som fonden ikke kan håndtere endnu. Det er dog på ønskelisten, for der er rigtig mange små investorer, der gerne vil være med, fortæller Thomas Høgenhaven. Foreløbig omfatter investorskaren mindre familiekontorer og formuende privatpersoner. De store danske institutionelle investorer er ikke med.

”Det er ikke, fordi vi ikke snakker med dem. Men fondsstruk-

“Vi skal gøre vores arbejde ordentligt og vise, at vores tilgang virker og er med til at genoprette naturen. Det er ikke en nem opgave, men det er nødvendigt, hvis vi vil sikre en bæredygtig fremtid for kommende generationer”

Thomas Høgenhaven, Managing Partner, Planetary Impact Ventures

turen passer ikke rigtigt ind i deres regneark. Og det er sådan set meningen, for de regneark, de har lige nu, har også været med til at skabe de kriser, vi står i,” siger Thomas Høgenhaven.

Det er dog ikke noget problem at skaffe tilstrækkeligt med investorer, for der er et stærkt momentum i gang, understreger han. Flere og flere erkender problemet med nedslidningen af både mennesker og naturen og er nysgerrige på de løsninger, som fonden investerer i. Og der er stadig flere, der mener, at det ikke er for meget at forlange, at deres penge bliver investeret på en måde, der ikke ødelægger deres eget eksistensgrundlag.

Der ligger meget arbejde forude med at skabe en bredere

forståelse af naturkrisen, naturens bæreevne og behovet for en regenerativ samfundsmodel. Thomas Høgenhaven er optimistisk, for der er en større interesse nu og mindre skepsis, end han tidligere har oplevet. Men han erkender også, at der ligger et pres på fonden.

”Vi skal gøre vores arbejde ordentligt og vise, at vores tilgang virker og er med til at genoprette naturen. Det er ikke en nem opgave, men det er nødvendigt, hvis vi vil sikre en bæredygtig fremtid for kommende generationer. Når investorer ser, at vores model fungerer, vil de være mere villige til at adoptere de samme principper,” siger Thomas Høgenhaven. ■

FOTO: CLAUDS BECH

Bo Normander, stifter, NaturTanken:

“Vi skal give naturen
meget mere plads”

Det bedste, man kan gøre for naturen, er at holde fingrene væk. Sådan lyder det fra en af landets førende eksperter på området for bæredygtighed, biodiversitet og miljøpolitik, Bo Normander. Han opfordrer til, at vi i Danmark arbejder målrettet mod at øge andelen af beskyttet og uberørt natur fra de nuværende ca. 2 pct. til de 30 pct., som EU opfordrer til. Erhvervslivet kan bidrage ved at støtte op om projekter, der skaber beskyttet natur.

Vi står ikke blot midt i én global miljørelateret krise, men i hele to – en klimakrise og en biodiversitetskrise. Den gode nyhed er, at alvoren ved dem begge er ved at gå op for både politikere og erhvervslivet, og det glæder en af landets førende eksperter på området, Bo Normander. Han beskriver sig selv som optimist, men alligevel tror han ikke på, at vi for alvor får vendt skuden i løbet af hans egen levetid. Men netop derfor er der grund til at handle, også her i Danmark, hvor naturen ifølge Bo Normander faktisk har det værre, end mange går og tror: “Det ser ikke godt ud. I hele min levetid er det faktisk kun blevet værre for naturen i Danmark. Helt konkret ser vi det nu med iltsvind i fjordene og et nødlidende havmiljø. Og på land er der for lidt plads til naturen og arterne. Det grundlæggende problem er, at vi nærmest

ikke har noget uberørt, vild natur i Danmark. Mere end 60 pct. af Danmarks jordarealer er landbrug, 15 pct. er produktionsskov, 13 pct. er byer og bebyggede områder, herunder eksempelvis et omfattende vejnet. Der er ganske enkelt ikke plads til naturen. Vi udnytter landressourcerne til det yderste, fordi vi har et meget intensivt landbrug og skovbrug, og selvom begge dele måske syner af natur, så er det tæmmet natur, der er indrettet til produktion.”

Biodiversitetskrisen er den værste

Bo Normander ved, hvad han taler om. Han er uddannet civilingeniør, har en ph.d. fra det tidligere Danmarks Miljøundersøgelser, der i dag er en del af Aarhus Universitet, og har bestredet ledende stillinger i bl.a. Verdensnaturfonden, Det Økologiske Råd

“Det bedste, man kan gøre for naturen, er at holde fingrene væk. Naturen klarer sig for det meste bedst, hvis den er urørt”

Bo Normander, stifter, NaturTanken

(i dag: Rådet for Grøn Omstilling) og den amerikanske tænketank Worldwatch Institute. I dag arbejder han som selvstændig i NaturTanken med at rådgive og formidle viden om naturbeskyttelse, og derudover er han forskningsfaglig rådgiver i sekretariatet hos Biodiversitetsrådet. Det er som selvstændig rådgiver, at han udtaler sig i dette interview, påpeger han.

“Da jeg startede som ung forsker på Danmarks Miljøundersøgelser for over 20 år siden, blev der allerede dér råbt op om naturkrisen i Danmark, men det var primært i forskerverdenen. Der blev siden vedtaget en række planer og politikker, så der er sket noget på området – men der er ikke sket nok. Nu er det, som om man er ved at forstå alvoren. Men det er nok også, fordi man på globalt plan har en erkendelse af, at vi nu står med både en klimakrise og en biodiversitetskrise. Og i virkeligheden er biodiversitetskrisen værre end klimakrisen, for hvis vi ødelægger naturen, er det svært at genskabe den. De arter, vi udrydder, får vi aldrig igen,” siger Bo Normander.

Heldigvis er der lyspunkter, for alene det, at kriserne nu er på dagsordenen og italesættes, giver håb, mener han.

“Godt nok er naturen gået tilbage, men vi har eksempelvis fået bedre styr på luftforureningen. I dag er der også flere aktører i samfundet, som byder ind, inklusive erhvervslivet.”

Vi er langt fra EU's krav

Bo Normander fremhæver flere områder, hvor erhvervslivet kan gøre en forskel. Det gælder bl.a. ved at understøtte projekter, der skaber vild natur og genopretter naturen i områder, hvor man har forstyrret den – som fx ådale. Det handler nemlig

i høj grad om at give naturen plads. Ifølge beregninger foretaget af Biodiversitetsrådet har Danmark blot omkring 2 pct. beskyttet natur, hvilket er blandt det laveste i hele EU, hvor man har en målsætning om, at hvert land skal have 30 pct. beskyttet natur, heraf 10 pct. strengt beskyttet. Målsætningen understøttes af Natura 2000-initiativet, der er et netværk af beskyttede naturområder i EU, oprettet for at bevare truede arter og naturtyper.

“De mål bør vi i Danmark leve op til. Og der skal være tale om reelt beskyttet natur. Som det er i dag, indeholder danske Natura 2000-områder også opdyrkede marker og andet, der ikke er beskyttet natur. Så der er rigtig langt op til de 30 pct., og det skal der arbejdes for politisk.”

Omstilling af landbruget er afgørende

Formålet med Natura 2000 er altså at sikre bevarelse af naturen, hvoraf en stor del skal have lov at være i fred. Og det er et ømtåleligt emne i et landbrugsland som Danmark, hvor der ligger en historisk stolthed over evnen til at opdyrke landet, som går helt tilbage til 1800-tallets opdyrkning af heden, mener Bo Normander.

“Det vigtigste i forhold til at få mere vild natur i Danmark er at omstille landbruget. Det er det vigtigste erhverv, dels fordi det fylder 60 pct. af landet, dels fordi det har den største ”impact” på vores natur. Jeg taler ikke om den enkelte landmand, men om landbruget som sådan, fordi det optager landarealer og fortrænger og forurener naturområder, både på land og i havet. Alle vores ressourcer kommer fra naturen, så hvis ikke vi pas-

POINTER
FRA
ARTIKLEN

- ✓ Det grundlæggende problem er, at der næsten ikke er noget vild natur i Danmark
- ✓ Biodiversitetskrisen er værre end klimakrisen – for de arter, der udryddes, kommer ikke igen
- ✓ Markedet bør reguleres, så erhvervslivet belønnes for at passe på naturen

BO NORMANDER

Bo Normander er født i 1971, uddannet civilingeniør fra DTU og har en ph.d. fra Danmarks Miljøundersøgelser (i dag en del af Aarhus Universitet)

Miljørådgiver og ekspert i bæredygtighed, biodiversitet, miljøpolitik og klima

Har tidligere haft ledende stillinger i organisationer som WWF Verdensnaturfonden, Rådet for Grøn Omstilling (tidl. Det Økologiske Råd) og den amerikanske tænketank Worldwatch Institute

Medlem af IUCN's ekspertkommissioner: World Commission on Protected Areas (WCPA) og Commission on Ecosystem Management (CEM).

Forfatter til bøger og rapporter om miljø og bæredygtig udvikling, herunder "Naturguide Grønland", "Greenlandic Seasons" og danske miljøtilstandsrapporter

Stifter af NaturTanken, hvor han arbejder med at rådgive virksomheder, myndigheder og organisationer om grøn samfundsudvikling

Fungerer sideløbende som forskningsfaglig rådgiver i Biodiversitetsrådets sekretariat

ser godt på den, så er der ikke noget tilbage. Overfiskeri er et andet klassisk eksempel. Fiskeriet omkring Bornholm er i dag forsvundet, og der går mange år, før man kan håbe på, at det genopstår," siger han.

Sammenligner vi os med vores naboland Sverige, er situationen en helt anden. Her har man meget skovbrug, men ikke så meget landbrug, og da skovbrug er mere skånsomt over for vandmiljøet, har svenskerne ikke samme udfordringer i søer, elve og kystnære miljøer, forklarer Bo Normander. Han mener, at der skal handles politisk – mere ambitiøst end hidtil. Derfor er han heller ikke ubetinget imponeret af den grønne trepartsaf-tale, hvor regeringen og dens parter har udarbejdet et langsigtet grundlag for omlægning og omstilling af Danmarks arealer og af fødevarer- og landbrugsproduktionen.

“ Det grundlæggende problem er, at vi nærmest ikke har noget uberørt, vild natur i Danmark ”

Bo Normander, stifter, NaturTanken

NATURTANKEN

NaturTanken er stiftet af Bo Normander i 2018 for at give indsigt i samfundets såkaldt grønne udfordringer. NaturTanken rådgiver virksomheder, myndigheder og organisationer om natur og biodiversitet. Det gælder eksempelvis naturbeskyttelse og biodiversitet, naturbaserede løsninger, miljøvurderinger, integreret analyse og naturformidling

“Den grønne trepartsaftale har nogle rigtig gode elementer, bl.a. de 40 milliarder kroner i en kommende arealfond, der er afsat til at opkøbe landbrugsarealer og skabe natur. Det skuffende ved den grønne trepart er, at man vælger en klimaafgift, der er lavere end det mindste forslag fra Svarer-udvalget (et ekspertudvalg, der blev nedsat af S-regeringen i februar 2021 med den opgave at udarbejde et forslag til en grøn skattereform, red.). Det gør, at incitamentet til at omlægge bliver mindre. Der skal skrues mere på afgifterne, for det er ikke længere nok med gulerod og frivillige aftaler; der skal også bruges fisk.”

Hvad kan erhvervslivet gøre?

Landbruget er den vigtigste aktør i den grønne omstilling, men resten af dansk erhvervsliv kan også bidrage, og interessen for at gøre en forskel er støt stigende, lyder det fra Bo Normander. Men hvordan gør man bedst en forskel?

“Det bedste, man kan gøre for naturen, er at holde fingrene væk. Naturen klarer sig for det meste bedst, hvis den er urørt. Man kan godt hjælpe den vilde natur på vej ved fx at udplanke hjemmehørende træarter eller udsætte elge, men ellers skal man i det store hele lade naturen klare sig selv. Det væsentlige er derfor, at man hjælper med at skabe reel natur. Man skal passe på med, at man ikke blot greenwasher, fordi det tæller bl.a. ikke at etablere folkeskov eller produktionsskov eller plante ålegræs,” siger Bo Normander.

Som et godt eksempel nævner han Den Danske Naturfond. Fonden er en uafhængig, almennyttig fond, der blev oprettet af to private fonde og staten i 2015 med det formål at bevare og genoprette natur og biodiversitet i Danmark. Fonden opkøber, beskytter og genopretter naturområder for at sikre levesteder for truede arter og bevare værdifulde landskaber. Den finansieres gennem bidrag fra både staten, private virksomheder og almindelige danskere, og den arbejder tæt sammen med lokale aktører og myndigheder for at opnå sine mål.

“Det bedste, virksomheder og fonde kan gøre, er at støtte initiativer som fx dem fra Den Danske Naturfond,” siger Bo Normander.

En samfundsopgave at drive udviklingen

Selvom erhvervslivet kan gøre meget, mener Bo Normander ikke som sådan, at det skal eller kan drive den grønne omstilling. De danske virksomheder står, som han ser det, i et dilemma, hvor de kan bidrage til den grønne omstilling, men hvor de også modarbejder den:

“Det er naivt at tro, at virksomheder kan drive den grønne omstilling. Sådan har vi ikke indrettet samfundet. De enkelte virksomheder kan gøre meget for at blive mere miljøvenlige, men udfordringen ligger i, at selvom de gerne vil gøre det bedre, vil de ikke gøre det mindre. Vi har skabt et marked, hvor der skal produceres mest muligt. Der har ikke været mange penge i at passe på naturen og ressourcerne. Markedet bør derfor reguleres, så det i højere grad kan betale sig at bruge naturen bæredygtigt.”

Hvis vi som nation for alvor skal rykke med den grønne omstilling, skal der ifølge Bo Normander ske en større, kulturel transformation i hele samfundet, hvor vi allesammen skal ændre vores forbrug og vores vaner mod noget mere bæredygtigt.

“Det er ikke bare én sektor, der gør forskellen. Et godt eksempel så vi i forhold til ozonlaget. Først var det forskerne, der råbte vagt i gevær og påpegede, at HFC-gasser ødelagde ozonlaget, og så kom civilsamfundet med i form af grønne organisationer og intellektuelle. På den måde var der to sektorer, der råbte op, og til sidst kom politikerne også med. Endelig deltog virksomhederne også i udviklingen, fordi de godt kunne se, at de var nødt til at finde alternativer. Problemet i dag er, at både klimakrisen og biodiversitetskrisen er meget mere komplekse og omfangsrige end problemet med ozonlaget.”

Så hvor står vi nu – og hvad mener Bo Normander, vi kan forvente i fremtiden?

“Jeg tror og håber, at vi har nået et vendepunkt nu i Danmark. Og om 10 år håber jeg, at tabet af natur er bremset. Men det bliver nok ikke i min levetid, at vi for alvor ser en forskel. Jeg håber dog, at vi om 10 år er tættere på EU-målene på hhv. 30 pct. og 10 pct., ligesom jeg håber, vi har fået foretaget en omstilling af landbruget.” ■

“Jeg tror og håber, at vi har nået et vendepunkt nu i Danmark. Om 10 år håber jeg, at tabet af natur er bremset. Men det bliver nok ikke i min levetid, at vi for alvor ser en forskel”

Bo Normander,
stifter, NaturTanken

Naturkonferencen 2025

– virksomheder kan gøre en positiv forskel

Mere end halvdelen af verdens BNP afhænger af naturens ressourcer, og virksomheder spiller en afgørende rolle. De kan nemlig være med til at gøre en positiv forskel ved at skabe mere bæredygtige løsninger, der samtidig kan styrke og fremtidssikre vores natur og deres forretning.

Vær med til Naturkonferencen 2025, hvor førende erhvervsprofiler og eksperter fra den globale scene præsenterer konkrete løsninger til inspiration og drøfter udfordringer.

Dato og tid:

Den 9. januar 2025
Kl. 9.00-12.30

Sted:

PwC, Strandvejen 44
2900 Hellerup

Se alle de spændende
talere og tilmeld dig på
pwc.dk/natur-25

Få mere inspiration

Find mere inspiration til din bæredygtige omstilling og den gode rapportering på pwc.dk/esg-viden

Læs CXO Magasinet på

cxomagasinet.pwc.dk

pwc

Revision. Skat. Rådgivning.

Succes skaber vi sammen ...